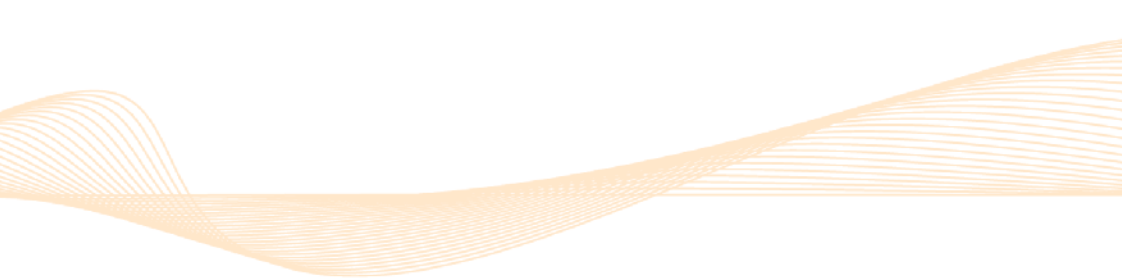

IZUMJETI BUDUĆNOST

Uvod u patente
za mala i srednja
poduzeća

**Svjetska
organizacija za
intelektualno
vlasništvo**

Priručnici iz edicije „Primjena intelektualnog vlasništva u poslovanju“:

- 1. Kako se stvara žig: Uvod u žigove za mala i srednja poduzeća.**
Publikacija WIPO-a broj 900
- 2. Dopadljiv izgled: Uvod u industrijski dizajn za mala i srednja poduzeća.** Publikacija WIPO-a broj 498
- 3. Izumjeti budućnost: Uvod u patente za mala i srednja poduzeća.**
Publikacija WIPO-a broj 917
- 4. Kreativan izraz: Uvod u autorsko pravo za mala i srednja poduzeća.**
Publikacija WIPO-a broj 918

Sve publikacije mogu se naći u e-knjžnici WIPO-a na adresi: www.wipo.int/ebookshop

Druge publikacije na temu intelektualnog vlasništva dostupne su na:

www.wipo.int/sme/en/ i

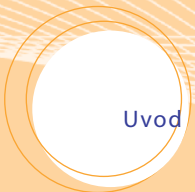
www.wipo.int/sme/en/documents/wipo_sme_newsletter.html

Napomena: Informacije sadržane u ovom priručniku nisu zamjena za stručne pravne savjete. Njegov glavni cilj je pružanje osnovnih informacija.

Institut za intelektualno vlasništvo BiH © 2008

Izvorno izdanje na engleskom jeziku - WIPO © 2006

Bez pisane dozvole nositelja autorskog prava nijedan dio ove publikacije ne može biti umnožen, niti emitiran ni u jednom obliku, niti bilo kojim sredstvom, elektronskim ili mehaničkim, osim na zakonom propisan način.

Uvod

Ovo je treći priručnik iz edicije „Primjena intelektualnog vlasništva u poslovanju“. Posvećen je patentima kao ključnom sredstvu u jačanju sposobnosti jednog poduzeća da izvuče maksimalnu korist iz novih i inovativnih ideja i tehnoloških mogućnosti. Upravljanje resursima znanja, posebno novim idejama i konceptima, osnova je sposobnosti svakog poduzeća da se promijeni, prilagodi i iskoristi nove prilike dok se natječe u dinamičnom poslovnom okružju.

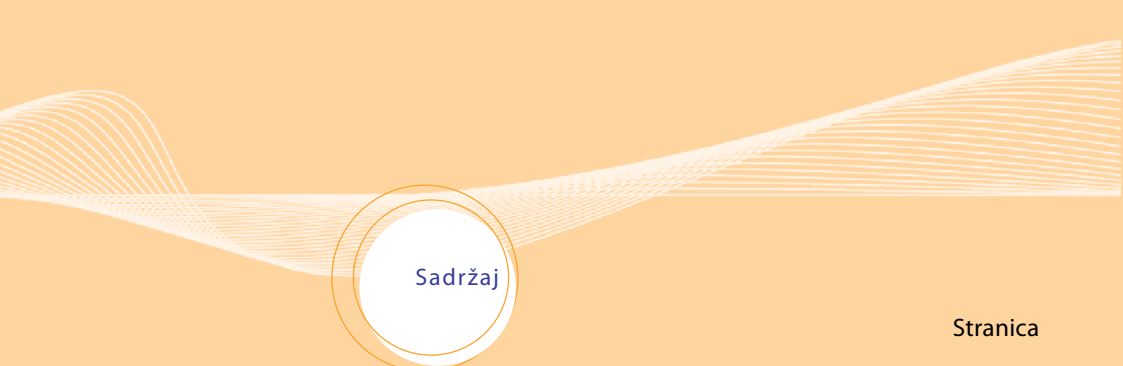
U današnjoj ekonomiji znanja, patentna strategija jednog inovativnog poduzeća trebala bi biti ključni činitelj u njegovoj poslovnoj strategiji. U ovom se priručniku na jednostavan i praktičan način objašnjava kakvu korist patentni sustav donosi svim vrstama poduzeća. Istodobno, dok čitateljima savjetuje da konzultiraju stručnjaka za patente kada žele zaštititi, iskoristiti ili primijeniti patent, ovaj priručnik pruža praktične informacije kojima se čitateljima želi pomoći da razumiju osnovno i da znaju postaviti prava pitanja kada konzultiraju stručnjaka iz oblasti patenata.

Mala i srednja poduzeća (MSP) potiču se da koriste ovaj priručnik s ciljem integriranja tehnološke i patentne strategije u vlastitu globalnu poslovnu, marketinšku i izvoznu strategiju. Povratne informacije WIPO-u su dobrodošle kako bi dodatno poboljšao priručnik tako da što bolje odgovori potrebama MSP-a diljem svijeta.

Ovaj priručnik može biti izrađen u verziji posebice prilagođenoj državi u kojoj se objavljuje putem suradnje s državnim institucijama i lokalnim partnerima, koji se slobodno mogu obratiti WIPO-u kako bi dobili primjerak smjernica za prilagodbu.

Kamil Idris,
generalni direktor WIPO-a

Sadržaj

Stranica

1. <u>Patenti</u>	3
2. <u>Kako dobiti patent</u>	16
3. <u>Zaštita patentom u inozemstvu</u>	30
4. <u>Komercijalizacija patentirane tehnologije</u>	34
5. <u>Ostvarivanje patentne zaštite</u>	39

1. Patenti

Što je patent?

Patent je isključivo pravo koje država dodjeljuje za **izum** koji je **nov**, ima **inventivnu razinu** i **industrijski je primjenjiv**.

Nositelj patenta ima **isključivo pravo** da spriječi ili zaustavi sve druge da proizvode, upotrebljavaju ili nude na prodaju, prodaju ili uvoze proizvod ili postupak zasnovan na priznatom patentu bez njegova dopuštenja. Patent je **moćno poslovno sredstvo** koje omogućuje gospodarskim subjektima da steknu isključivo pravo na novi proizvod ili postupak, da zauzmu snažan tržišni položaj i da licenciranjem ostvare dodatne prihode. Složeni proizvodi (kao što su, primjerice, fotoaparat, mobilni telefon ili automobil) mogu objedinjavati u sebi više izuma zaštićenih većim brojem patenata, koji mogu biti vlasništvo različitih nositelja patenata.

Patent priznaje **državna ustanova za patente** jedne zemlje ili **regionalna ustanova za patente** skupine zemalja. Zaštita vrijedi u ograničenom vremenskom razdoblju, obično **20 godina** od datuma podnošenja prijave patenta, pod uvjetom da su na vrijeme plaćene propisane pristojbe za održavanje. Patent je **teritorijalno pravo** ograničeno zemljopisnim granicama odgovarajuće zemlje ili regije.

U zamjenu za isključiva prava stečena patentom od podnositelja prijave se traži da **otkrije izum** javnosti dostavljanjem detaljnog, točnog i potpunog pisanog opisa izuma u prijavi patenta. Priznati patent, a u mnogim zemljama i prijava patenta, postaju dostupni javnosti objavljivanjem u službenom listu ili glasniku.

Otvarač za pjenušava pica, koji su osmislili argentinski izumitelji Hugo Olivera, Roberto Cadron i Eduardo Fernandez, patentiran je u više od dvadeset zemalja. Proizvod je diljem svijeta komercijalizirala tvrtka koju su osnovali sami izumitelji pod žigom Descorjet

Korejski proizvođač kaciga za vozače motorkotača HJC nositelj je četrdeset dva patenta diljem svijeta za svoje inovativne kacige i ima veliki uspjeh na izvoznim tržištima na kojima prodaje 95% svojih proizvoda. Tvrtka reinvestira 10% od prodaje u istraživanje i razvoj i daje veliko značenje inovativnom dizajnu kao ključnom činitelju uspjeha u industriji kaciga

Što je izum?

U terminologiji patentnog prava **izum** se općenito definira kao **ново i inventivno rješenje tehničkog problema**. To se može odnositi na kreiranje potpuno novog uređaja, proizvoda, metode ili postupka, ili se jednostavno može raditi o **dogradnji** poznatog proizvoda ili postupka. Samo otkrivanje nečeg što već postoji u prirodi nije izum; neophodno je da bude uključena odgovarajuća količina ljudske domišljatosti, kreativnosti i inventivnosti.

Iako je danas većina izuma rezultat značajnih napora i dugoročnih investicija u istraživanje i razvoj, mnoga jednostavna i jeftina tehnička poboljšanja od velikog tržišnog značenja donijela su značajan prihod i profit svojim izumiteljima ili poduzećima.

Snaga inovacije

Važno je razumjeti razliku između izuma i inovacije. **Izum** predstavlja tehničko rješenje tehničkog problema. To može biti inovativna ideja, ili može biti u obliku radnog modela ili prototipa. **Inovacija** je pretvaranje izuma u proizvod ili postupak koji se može plasirati na tržištu. Neki od glavnih razloga zašto tvrtke uvode inovacije su sljedeći:

- da bi unaprijedile proizvodni proces s ciljem smanjenja troškova i poboljšanja produktivnosti;
- da bi predstavile novi proizvod koji zadovoljava potrebe potrošača;
- da bi zadržale konkurentnost i/ili povećale udio na tržištu;

- da bi osigurale da nova tehnologija zadovolji aktualne i potrebe koje nastaju poslovanjem, kao i njihovih klijenata;
- da bi spriječile tehnološku ovisnost o tehnologijama drugih tvrtki.

U suvremenoj ekonomiji upravljanje inovacijama unutar tvrtke zahtijeva dobro poznavanje patentnog sustava kako bi se mogla izvući maksimalna korist iz vlastitog inovativnog i kreativnog kapaciteta, uspostavila profitabilna partnerstva s drugim nositeljima patenata i izbjegla neovlaštena uporaba tehnologija koje su vlasništvo drugih. Za razliku od prošlosti, danas su mnoge inovacije složene i zasnovane na više izuma zaštićenih patentima koji mogu biti vlasništvo različitih nositelja patenata.

Zašto bi trebali razmotriti mogućnost zaštite vašeg izuma?

Kratki proizvodni ciklusi i rastuća konkurencija vrše enorman pritisak na poduzeća da postanu inovativna i/ili dobiju pristup inovacijama drugih gospodarskih subjekata kako bi postala i ostala konkurentna na domaćem i inozemnim tržištima. Isključivo pravo osigurano patentom može biti presudno za prosperitet inovativnih tvrtki u izazovnom, riskantnom i dinamičnom poslovnom okružju. Ključni razlozi za zaštitu izuma patentom su sljedeći:

- **Snažan tržišni položaj i prednost nad konkurentima.** Patent svom nositelju daje isključivo pravo da spriječi ili zaustavi sve druge da komercijalno upotrebljavaju priznati patent, što smanjuje neizvjesnost, rizik i konkurenciju krivotvoritelja i imitatora. Ako je vaše poduzeće nositelj prava ili posjeduje dozvolu da koristi vrijedan izum zaštićen patentom, imat ćete mogućnost da osigurate zabranu ulaska konkurencije sa istim izumom na tržište. To će vam pomoći da postanete nadmoćan igrač na odgovarajućem tržištu, odnosno tržištima.
- **Veći profit ili povrat investicije.** Ako je vaša tvrtka investirala znatnu količinu vremena i novca u istraživanje i razvoj, zaštita realiziranog izuma patentom može pomoći da se pokriju troškovi i osigura veći prihod od investiranog.

- **Dodatni prihod od licenciranja i/ili prijenosa prava na patent.** Kao nositelj patenta, vi možete licencirati vaše pravo na izum drugima u zamjenu za jednokratnu naknadu ili plaćanje licencne naknade s ciljem ostvarivanja dodatnih prihoda za poduzeće. Prodaja (ili prijenos prava) patenta podrazumijeva prijenos vlasništva, a licenciranje podrazumijeva samo davanje dozvole za uporabu licenciranog izuma pod određenim uvjetima.
- **Pristup tehnologiji putem unakrsnog licenciranja.** Ako je vaša tvrtka zainteresirana za tehnologiju koju posjeduje drugi subjekt, onda možete koristiti vlastite patente za pregovore o ugovoru o unakrsnoj licenci, kojim vaša tvrtka i druga ugovorna strana pristaju da međusobno odobre uporabu jednog ili više vlastitih patenata pod uvjetima koji su određeni ugovorom.
- **Pristup novim tržištima.** Licenciranje patenata (ili čak podnesena prijava patenta) može vašoj tvrtki omogućiti pristup novim tržištima, koja su vam, inače, nepristupačna. Da biste to ostvarili, izum mora biti zaštićen i na odgovarajućem inozemnom tržištu, odnosno tržištima.

- **Smanjenje rizika od povrede prava.**

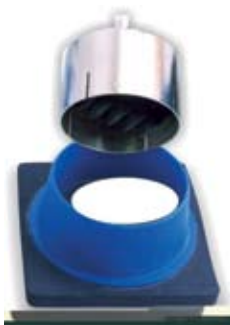
Ostvarivanjem zaštite patentom moći ćete spriječiti druge da patentiraju isti izum, kao i umanjiti mogućnost da povrijedite prava drugih kada komercijalizirate svoje proizvode. Iako sam patent ne osigurava tzv. slobodu uporabe, on sprečava druge da zaštite isti ili sličan izum i značajan je pokazatelj da je izum koji je zaštićen patentom nov i značajno drugačiji od stanja tehnike (više o stanju tehnike na stranici 12).

- **Povećanje mogućnosti dobivanja subvencija i/ili novčanih sredstava iz fondova za razvoj s prihvatljivom kamatnom stopom.** Vlasništvo na patentu (ili dozvola za uporabu patenta drugog nositelja prava) može ojačati vašu sposobnost prikupljanja sredstava radi plasiranja proizvoda na tržište. U nekim oblastima (kao što je, primjerice, biotehnologija) često je neophodno imati jak patentni portfelj kako bi se privukli investitori spremni na ulaganja.

- **Moćno sredstvo za poduzimanje akcija protiv imitatora i krivotvoritelja.** Da bi se ostvarila učinkovita provedba isključivih prava iz priznatog patenta, povremeno je neophodno povesti sudbeni spor ili skrenuti pozornost na vaš patent onima koji povređuju vaša patentna prava. Vlasništvo na patentu značajno jača vašu sposobnost za poduzimanje uspješne pravne akcije protiv imitatora i krivotvoritelja zaštićenog izuma.

- **Positivna slika vašeg poduzeća u javnosti.**

Poslovni partneri, investitori, dioničari i potrošači mogu prihvatiti patentni portfelj kao dokaz visoke razine stručnosti, specijalizacije i tehnološkog kapaciteta vaše tvrtke. To može biti korisno za prikupljanje novčanih sredstava, pronalaženje poslovnih partnera, te jačanje pozitivne slike u javnosti i tržišne vrijednosti tvrtke. Neke tvrtke spominju ili nabrajaju svoje patente u oglasima kako bi javnosti projektirale sliku o svojoj inovativnosti.

Patent broj US2002137433

Inovativna nagrađivana glava bušilice za pravljenje rupa u staklu i keramici koju je patentirao izumitelj Jose Vidal Martin iz Perua omogućila mu je izravnu komercijalizaciju proizvoda, kao i zaradu od licencnih naknada

Koja su druga raspoloživa pravna sredstva za zaštitu vaših proizvoda?

Ovaj priručnik se bavi **patentima**. Ipak, ovisno o proizvodu koji je u pitanju, postoje i druga prava intelektualnog vlasništva koja su pogodna za zaštitu različitih značajki inovativnog proizvoda, kao što su:

- **Korisni modeli** (također, poznati kao patenti kraćeg trajanja, mali patenti ili patenti za inovacije). U mnogim zemljama korisnim modelom se štite pojedine vrste poboljšanja izuma ili mala usavršavanja već postojećih proizvoda (pogledati tekst u okviru na stranici 10).
- **Poslovne tajne**. Povjerljive poslovne informacije mogu uživati zaštitu kao poslovne tajne sve dok:
 - Nisu općenito poznate i drugima koji se zanimaju za tu vrstu informacija;
 - Imaju komercijalnu vrijednost, jer su tajne i
 - Vlasnik je poduzeo sve odgovarajuće mjere da ih sačuva tajnim (primjerice, ograničavanje pristupa takvoj informaciji na osnovi dostupnosti „samo onima koji moraju znati“, te zaključivanje ugovora o neobjavlivanju tajne) (pogledati tekst u okviru na stranici 9).
- **Industrijski dizajn**. Isključivo pravo na dekorativne ili estetske značajke proizvoda stječe se zaštitom industrijskog dizajna ,

koji se u nekim zemljama zove patent za dizajn.

- **Žigovi**. Zaštita žigom pruža isključivo pravo na znakove razlikovanja koji se koriste za razlučivanje proizvoda jedne tvrtke od proizvoda druge tvrtke.
- **Autorsko i srodna prava**. Izvorna književna i umjetnička djela mogu se štititi autorskim i srodnim pravima. Autorsko pravo se primjenjuje na širok dijapazon djela, uključujući i računalne programe (pogledati tekst u okviru na stranici 11).
- **Novе biljne sorte**. U mnogim zemljama uzgajatelj nove biljne sorte, koja ispunjava uvjete novosti, posebnosti, istovrsnosti i stabilnosti, te ima odgovarajuće ime, može steći zaštitu u obliku tzv. prava uzgajatelja biljnih sorti. Za više informacija o zaštiti novih biljnih sorti pogledati www.upov.int.
- **Raspored elemenata (topografija) integriranih sklopova**. Možete zaštititi originalni raspored elemenata, odnosno topografiju integriranih sklopova koji se koriste u mikročipovima i poluvodičkim čipovima. Takva zaštita može se proširiti i na finalni proizvod u kojem je sadržana topografija integriranog sklopa.

Ako je izum moguće patentirati, je li uvijek mudro podnijeti prijavu patenta?

Ne uvijek. Ako se izum može patentirati, to ne znači i da će njegov rezultat biti komercijalno održiva tehnologija ili proizvod. Zato je prije podnošenja prijave patenta bitno pažljivo odvagati razloge za i protiv, kao i analizirati moguće alternative. Dobivanje, zadržavanje i zaštita patenta mogu biti skupi i teški. Podnijeti ili ne podnijeti prijavu patenta predstavlja strogo poslovnu odluku. Ona, prije svega, mora biti zasnovana na mogućnosti ostvarivanja komercijalno iskoristive zaštite izuma koja će osiguravati značajnu dobit od njegove eventualne poslovne uporabe.

Činitelji koje treba uzeti u obzir prigodom odlučivanja o podnošenju ili nepodnošenju prijave patenta uključuju sljedeće:

- Postoji li tržište za izum?
- Koje su alternative vašem izumu i kakve su one u usporedbi s vašim izumom?
- Je li izum uporabljiv za usavršavanje postojećeg proizvoda ili za razvoj novog proizvoda? Ako jeste, kako se uklapa u poslovnu strategiju vaše tvrtke?
- Postoje li potencijalni korisnici licence ili investitori koji bi bili voljni pomoći uvođenju izuma na tržište?
- Kolika je vrijednost izuma za vaš posao i za konkurente?
- Je li moguće „obrnutim inženjeringom“ od vašeg proizvoda lako doći do vašeg izuma, ili ga makar zaobići?
- Koliko je vjerojatno da će drugi, a posebno konkurenti, izumjeti i patentirati ono što ste vi već izumjeli?
- Opravdava li očekivani profit od ekskluzivnog položaja na tržištu troškove patentiranja? (pogledati na stranici 20 o troškovima patentiranja)
- Koji aspekti izuma mogu biti zaštićeni jednim ili više patenata i u kojem opsegu, te bi li to osiguralo komercijalno iskoristivu zaštitu?
- Bi li bilo lako identificirati povrede prava iz patenta i jeste li spremni uložiti vrijeme i financijska sredstva za zaštitu vašeg paten(a)ta?

Australska korporacija ITL, tvrtka u razvoju, podnijela je 1994. prijavu za mali patent za svoj prvi proizvod – posudu jedinstvenog dizajna u koju se igle uvlače nakon uzimanja krvi od donatora. Mali patent je kasnije pretvoren u standardni patent. Proizvod, komercijaliziran pod žigom Donorcare®, bio je veoma uspješan na domaćem i stranim tržištima i dobio je prestižne nagrade za dizajn

Patenti nasuprot tajnosti

Ako vaš izum vjerojatno ispunjava uvjete za patentiranje (pogledati stranicu 10), onda će vaša tvrtka biti suočena sa izborom: sačuvati izum kao poslovnu tajnu, zaštititi ga patentom ili osigurati da ga nitko drugi ne može patentirati tako što će biti otkriven javnosti (poznato kao **obrambeno objavljivanje**) i tako mu osigurati mjesto u „javnoj domeni“.

U ovisnosti o pravnom sustavu vaše zemlje, zaštita poslovne tajne može biti moguća na osnovi zakona o nelojalnoj konkurenciji, putem specifičnih odredaba jednog ili više zakona, običajnim pravom koje se odnosi na zaštitu povjerljivih informacija, putem ugovornih odredaba u ugovorima sa uposlenima, konzultantima, potrošačima i poslovnim partnerima ili kombinacijom navedenog.

Neke prednosti zaštite poslovne tajne uključuju:

- Poslovne tajne ne podrazumijevaju troškove registracije;
- Zaštita poslovne tajne ne zahtijeva otkrivanje ili registraciju u državnoj ustanovi i izum se ne objavljuje;

- Zaštita poslovne tajne nije vremenski ograničena;
- Poslovne tajne imaju trenutčan učinak.

Slabosti zaštite izuma kao poslovne tajne:

- Ako je tajna utjelovljena u inovativnom proizvodu, drugi imaju mogućnost da putem „obrnutog inženjeringa“ otkriju tu tajnu, nakon čega imaju pravo koristiti je;
- Zaštita poslovne tajne je učinkovita samo protiv nedopuštenog stjecanja, uporabe ili otkrivanja povjerljive informacije;
- Ako je tajna javno otkrivena, tada će je moći slobodno koristiti svatko tko joj ima pristup
- Poslovnu tajnu je teško zaštititi, jer ima razinu zaštite znatno slabiju nego za patente i
- Poslovnu tajnu mogu patentirati drugi koji mogu neovisno razviti isti izum legitimnim sredstvima.

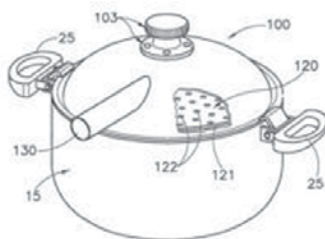
Iako se patenti i poslovne tajne mogu smatrati alternativnim načinima za zaštitu izuma, oni su najčešće komplementarni jedni drugima zato što podnositelji prijave patenta općenito čuvaju izum tajnim sve dok ured za patente ne objavi prijavu patenta. Osim toga, mnogo vrijednog znanja o tome kako uspješno iskoristiti patentirani izum najčešće se čuva kao poslovna tajna.

Što sve može biti patentirano?

Izum mora zadovoljiti više uvjeta da bi bio prikladan za zaštitu patentom. Za izum za koji se traži zaštita uvjeti su sljedeći:

- Da je izum **patentabilan** (pogledati stranicu 11),
- Da je **nov** (uvjet novosti) (stranica 12),
- Da ima **inventivnu razinu** (uvjet neočiglednosti) (stranica 12),
- Da je **industrijski primjenjiv** (uvjet korisnosti) (stranica 13) i
- Da je u patentnoj prijavi **otkriven** jasno i potpuno (uvjet otkrivanja) (stranica 13).

Najbolji način da se razumiju ovi uvjeti jeste da se prouči što je već priznato kao patent u oblasti tehnike za koju ste zainteresirani. U tu svrhu možete konzultirati baze podataka o patentima (više o bazama podataka o patentima na stranicama 16. i 17).

Međunarodna prijava broj PCT/IT2003/000428.
Posuda za pripremanje hrane ili napitaka
zagrijavanjem tekućine

Mali patenti

Neke od karakteristika malih patenata su:

- Uvjeti za priznavanje malog patenta su manje strogi, tako, primjerice, uvjet za inventivnu razinu može biti blaži ili čak potpuno izostavljen,
- Postupak za priznavanje malog patenta je općenito brži i jednostavniji nego za patente,
- Priostojbe za priznavanje i održavanje su općenito niže od onih koje se primjenjuju za

patente,

- Maksimalno moguće vrijeme zaštite za male patente je obično kraće nego kod patenata,
- U nekim zemljama mali patent može biti ograničen na određena tehnološka područja i može vrijediti samo za proizvode (ne i za postupke) i
- Prijava malog patenta ili priznati mali patent obično se mogu pretvoriti u standardnu prijavu patenta.

Što je predmet patentiranja?

U većini regionalnih ili nacionalnih zakona o patentima, predmet patentiranja je definiran negativno, tj. navođenjem popisa onoga što ne može biti zaštićeno patentom. Iako postoje značajne razlike između pojedinih zemalja, dani su primjeri (dolje) pojedinih oblasti koje mogu biti isključene iz zaštite patentom:

- Otkrića i znanstvene teorije;
- Estetske kreacije;
- Planovi, pravila i metode za obavljanje mentalnih aktivnosti;

- Otkrića supstancija koje već postoje u prirodi;
- Izumi koji su protivni javnom poretku, moralu ili zaštiti zdravlja;
- Dijagnostičke, terapijske i kirurške metode liječenja ljudi ili životinja;
- Biljke i životinje, osim mikroorganizama, te osnovni biološki postupci za dobivanje biljaka i životinja, različiti od nebioloških i mikrobioloških postupaka i
- Računalni programi.

Zaštita računalnog softvera

U nekim zemljama matematički algoritmi, koji su osnova za poboljšanje funkcionalnosti računalnog softvera, mogu biti zaštićeni **patentom**, a u drugim zemljama oni su eksplicitno isključeni kao **nepatentabilni**. U nekim iz ove druge kategorije zemalja izumi u vezi sa softverom, ipak, mogu biti zaštićeni patentom pod uvjetom da softver **tehnički doprinosi** stanju tehnike. Za više informacija o patentiranju računalnog softvera u vašoj zemlji kontaktirajte sa vašom državnom ili regionalnom ustanovom za patente (pogledati

u Anexu I. listu internetskih stranica ustanova za patente).

U većini zemalja odredišni i izvorni kôd računalnih programa mogu biti zaštićeni **autorskim pravom**. Zaštita autorskim pravom ne ovisi o registraciji, iako je u nekim zemljama neobvezna registracija moguća i poželjna. Zaštita autorskim pravom je prema opsegu uža od zaštite patentom, jer obuhvaća samo izraz neke ideje, a ne i samu ideju. Mnoge tvrtke štite odredišni kôd računalnog programa autorskim pravom, a izvorni kôd se čuva kao **poslovna tajna**.

Kako se ocjenjuje je li izum nov, odnosno predstavlja li novost?

Izum je nov, odnosno predstavlja novost ako nije obuhvaćen **stanjem tehnike**. Stanje tehnike se, općenito, odnosi na sve relevantno tehničko znanje dostupno javnosti bilo gdje u svijetu prije prvog datuma podnošenja odgovarajuće prijave patenta, a uključuje, inter alia, patente, prijave patenata i nepatentnu literaturu svih vrsta.

Definicija stanja tehnike značajno se razlikuje od zemlje do zemlje. U mnogim zemljama stanjem tehnike se smatra bilo koja informacija učinjena dostupnom javnosti bilo gdje u svijetu u pisanom obliku, putem verbalne komunikacije, izlaganja ili putem javne uporabe. Sukladno tome, objavljivanje izuma u znanstvenom časopisu, njegovo predstavljanje na konferenciji, komercijalna uporaba ili prikazivanje u katalogu tvrtke - sve to predstavlja radnje koje mogu poništiti novost izuma i učiniti ga neprikladnim za patentiranje. Posebice je važno spriječiti slučajno otkrivanje izuma prije podnošenja prijave patenta. Pomoć kompetentnog patentnog zastupnika često je presudna za jasno određivanje što sve sadrži stanje tehnike. Stanje tehnike često sadrži i "tajno stanje tehnike", kao što su podnesene, a još uvijek neobjavljene prijave patenata koje tek trebaju biti objavljene u kasnijoj fazi postupka.

Kada se smatra da izum "ima inventivnu razinu"?

Izum ima inventivnu razinu, odnosno neočigledan je onda kada za stručnjaka iz odgovarajuće oblasti tehnike ne proizlazi na očigledan način iz stanja tehnike. Namjena uvjeta neočiglednosti je osigurati da se patenti priznaju samo za stvarno kreativna i inventivna dostignuća, a ne za otkrivanje onoga što osoba prosječnog znanja u odgovarajućoj oblasti može lako zaključiti na osnovi poznatog stanja tehnike.

Na osnovi sudbenih odluka u nekim zemljama, u daljnjem tekstu navedeni su primjeri onoga što se ne smatra inventivnim: jednostavna promjena veličine; činidba proizvoda prenosivim; zamjena mjesta dijelova; zamjena jednog materijala drugim ili jednostavna zamjena ekvivalentnim dijelom ili funkcijom.

Patent za antibiotik azitromicin hrvatske tvrtke „Pliva“ donio je toj tvrtki milijune dolara zarade tijekom prošlog desetljeća. Patent je bio osnova za uspješan ugovor o licenci s jednom velikom inozemnom farmaceutskom tvrtkom

Što se podrazumijeva pod "industrijski primjenjiv"?

Da bi bio zaštićen patentom, izum mora biti pogodan za uporabu u industrijske ili poslovne svrhe. Izum ne može biti tek teorijski fenomen, nego mora biti uporabljiv i donositi neku praktičnu korist. Izraz „industrijski“ ovdje treba shvatiti u najširem smislu, odnosno kao bilo što različito od čisto intelektualne ili estetske aktivnosti, što uključuje, primjerice, i poljoprivredu. U nekim zemljama, umjesto industrijske primjenjivosti, odgovarajući kriterij je **korisnost**. Uvjet korisnosti je postao posebice važan za patente koji za predmet imaju sekvence gena, čija korisnost možda nije poznata u trenutku podnošenja prijave.

Patenti u oblasti bioloških znanosti

Posljednjih godina se bilježi značajan rast broja patenata iz oblasti bioloških znanosti (posebno biotehnologije), ali su se pojavile značajne razlike između pojedinih zemalja glede toga što se može patentirati. Gotovo sve zemlje su dopustile da se patentiraju izumi koji uključuju **mikroorganizme** i zahtijevaju deponiranje uzorka mikroorganizama u priznatoj depozitnoj ustanovi kada mikroorganizam još nije javno dostupan i ne može biti adekvatno opisan na drugi način. Mnoge zemlje isključuju patentabilnost **biljaka i životinja**, ali dopuštaju

Što je „uvjet otkrivanja“ izuma?

Prema nacionalnom zakonodavstvu većine zemalja, **u prijavi patenta izum mora biti otkriven**, odnosno mora biti opisan na dovoljno jasan i potpun način, tako da ga stručnjak iz odgovarajuće oblasti tehnike može primijeniti. U nekim zemljama zakon o patentima zahtijeva da izumitelj otkrije **"najbolji način"** za primjenu izuma. U slučaju patenata koji uključuju mikroorganizme, mnoge zemlje zahtijevaju da ti mikroorganizmi budu deponirani u **priznatoj depozitnoj ustanovi**.

patentiranje bioloških tvoriva koji su pročišćeni i izolirani iz njihova prirodnog okružja ili proizvedeni tehničkim postupkom. Nacionalno zakonodavstvo može, također, sadržavati popis specifičnih vrsta izuma koji se ne mogu zaštititi patentom, kao što su postupci kloniranja ljudi ili procesi modificiranja genetskog identiteta matičnih stanica ljudskih bića. Ovisno o zemlji, **nove biljne sorte** se mogu zaštititi putem patentnog sustava, specifičnog sustava za zaštitu novih biljnih sorti (pogledati www.upov.int za više informacija) ili kombiniranjem oba navedena načina.

Koja prava se stječu patentom?

Nositelj priznatog patenta ima **isključivo pravo da spriječi** sve druge osobe da komercijalno koriste izum. To uključuje pravo da spriječi ili zaustavi druge osobe da neovlašteno proizvode, koriste, nude na prodaju, prodaju ili uvoze proizvod ili postupak zasnovan na priznatom patentu, bez dopuštenja nositelja prava.

Važno je istaknuti da sam patent ne osigurava svom nositelju tzv. slobodu uporabe ili pravo eksploatiranja tehnologije zaštićene patentom, nego samo pravo da spriječi druge. Iako se ovo može činiti kao jedva primjetna razlika, ona je suštinski značajna za razumijevanje patentnog sustava i toga kako međusobno povezani patenti utječu jedni na druge. U stvari, patenti koje posjeduju drugi mogu se preklapati s vašim patentom, obuhvaćati ga ili dopunjavati. Zbog toga, može biti potrebno da pribavite licencu za uporabu izuma drugih nositelja patenata kako biste mogli komercijalizirati vaš vlastiti patent i obrnuto.

Također, prije nego se određeni izumi (kao što su, primjerice, lijekovi) mogu komercijalizirati, neophodno je pribaviti i neke druge dozvole (kao što je, primjerice, dozvola za stavljanje u promet od odgovarajućeg nadležnog tijela).

Tko je izumitelj, a tko nositelj patenta?

Osoba koja je kreirala izum je **izumitelj**, a osoba (ili tvrtka) koja podnosi prijavu patenta je **podnositelj prijave** patenta, **nositelj ili vlasnik** patenta. Iako u nekim slučajevima izumitelj može istodobno biti i podnositelj prijave, često su to dva različita entiteta; naime, podnositelj prijave je često tvrtka ili istraživački institut u kojem izumitelj radi. Sljedeće specifične okolnosti zaslužuju daljnju analizu:

- **Izumi iz radnog odnosa.** U mnogim zemljama izumi iz radnog odnosa automatski pripadaju poslodavcu. U nekim zemljama to pravilo vrijedi samo ako je navedeno u ugovoru o radu između poslodavca i uposlenog. U nekim slučajevima (primjerice, ukoliko ne postoji ugovor o uposlenju) izumitelj može zadržati pravo da ekonomski iskorištava izum, ali je poslodavcu dano neisključivo pravo da izum koristi u interne svrhe (engl. "shop rights"). Veoma je važno upoznati se sa zakonodavstvom u vašoj zemlji, kao i osigurati da u ugovoru o uposlenju bude navedena odredba o pitanjima vlasništva na izumima nastalim u radnom odnosu, kako bi se izbjegli eventualni sporovi.

- **Neovisni izvršitelji.** U većini zemalja neovisni izvršitelj kojeg tvrtka angažira da razvije novi proizvod ili postupak posjeduje sva prava na izum, ukoliko izričito nije utvrđeno drugačije. To znači da, osim ako neovisni izvršitelj nema ugovor s tvrtkom, kojim na tvrtku prenosi prava na izum, tvrtka općenito neće imati pravo vlasništva na izumu, čak i ako je platila za razvoj izuma.
- **Suizumitelji.** Kada više osoba značajno doprinese koncipiranju i realizaciji izuma, onda one moraju biti tretirane kao suizumitelji i kao takvi biti spomenuti u prijavi patenta. Ukoliko su suizumitelji istodobno i podnositelji prijave patenta, onda će priznati patent biti zajednički.
- **Suvlasnici.** Različite zemlje i institucije imaju različite odredbe u svezi s uporabom ili zaštitom patenata čiji su nositelji više od jednog subjekta ili osobe. U nekim slučajevima ni jedan suvlasnik ne može licencirati patent ili tužiti treću stranu za povredu prava bez suglasnosti ostalih suvlasnika.

Kratka lista za provjeru

- **Trebate li patentom zaštititi svoj izum?** Imajući u vidu prednosti zaštite patentom, ispitajte i alternative (tajna, mali patent itd.) i napravite analizu odnosa između moguće koristi i troškova. Pročitajte više o patentima u sljedećim odjeljcima, kako biste bili sigurni da ste donijeli odluku zasnovanu na adekvatnim informacijama.
- **Je li vaš izum patentabilan?** Imajte u vidu uvjete za stjecanje patenta, potražite podatke o tome što je patentabilno u vašoj zemlji i pretražite stanje tehnike (pogledajte sljedeći odjeljak).
- **Uvjerite se u jasnoću odredaba koje se odnose na pravo na izum** između tvrtke, uposlenih i bilo kojeg drugog poslovnog partnera koji je eventualno sudjelovao, bilo financijski ili tehnički, u razvoju izuma.

2. Kako dobiti patent?

Gdje da počnete?

Općenito, prvi korak je **pretraživanje stanja tehnike**. S više od 40 milijuna patenata odobrenih diljem svijeta i s milijunima otisanih publikacija, što predstavlja potencijalno stanje tehnike za vašu prijavu patenta, postoji ozbiljan rizik da će neke reference, ili kombinacija referenci, učiniti da vaš izum nije nov ili da nije neočigledan, te da je samim tim nepatentabilan.

Pretraživanje stanja tehnike će spriječiti da izgubite novac za podnošenje prijave patenta ukoliko pretraživanjem budu otkrivene reference iz stanja tehnike koje će vjerojatno isključiti mogućnost da patentirate vaš pronalazak. Pretraživanje stanja tehnike treba proširiti na svu relevantnu nepatentnu literaturu, uključujući

tehničke i znanstvene stručne časopise, udžbenike, konferencijske zbornike radova, teze, internetske stranice, brošure tvrtki, komercijalne publikacije i novinske članke.

Patentna informacija je **jedinstven izvor klasifikovanih tehničkih informacija**, koje tvrtkama mogu biti veoma značajne za strateško poslovno planiranje. Većina značajnih izuma se otkriva javnosti prvi put tek kada je objavljen patent ili prijava patenta. Sukladno tome, patentni i objavljene prijave patenata su sredstvo za upoznavanje sa aktualnim istraživanjima i inovacijama često mnogo prije nego se odgovarajući inovativni proizvod pojavi na tržištu. Pretraživanje patenata bi trebao biti dio osnovnih ulaganja u istraživanje i razvoj svakog gospodarskog subjekta.

Značenje pretraživanja baza podataka o patentima

Osim provjere je li izum patentabilan, pravodobno i učinkovito pretraživanje baza podataka o patentima može osigurati veoma korisne informacije i saznanja o:

- istraživačkim i razvojnim aktivnostima aktualnih i budućih konkurenata;
- trenutačnim trendovima u odgovarajućoj oblasti tehnike;
- tehnologijama pogodnim za licenciranje;

- potencijalnim opskrbljivačima, poslovnim partnerima ili izvorima istraživanja;
- potencijalnim tržišnim nišama u zemlji i inozemstvu;
- relevantnim patentima drugih, kako bi osigurali da ih vaš proizvod ne povređuje (sloboda poslovanja);
- relevantnim patentima koji su istekli i tehnologijama koje su u javnoj domeni, te
- mogućim novim razvojnim trendovima baziranim na postojećim tehnologijama.

Kako i gdje možete pretražiti stanje tehnike?

Patenti i prijave patenata koje su objavili mnogi uredi za patente danas su dostupni on-line, što omogućava lakše pretraživanje stanja tehnike. Lista ustanova za intelektualno vlasništvo koje imaju svoje baze podataka o patentima koje su dostupne on-line, i to besplatno, može se pronaći na: www.wipo.int/ipdl/en/resources/links.jsp. Osim toga, većina državnih ustanova za patente nudi uslugu pretraživanja patenata uz plaćanje naknade.

Iako je pristup patentnim informacijama značajno jednostavniji zahvaljujući Internetu, nije lako izvršiti visokokvalitetno pretraživanje patenata. Patentni žargon je često kompleksan i nerazumljiv i profesionalna pretraga

zahtijeva opsežno znanje i stručnost. Iako se preliminarno pretraživanje može provesti uporabom besplatnih on-line baza podataka o patentima, većina tvrtki kojima je potrebna informacija o patentima za donošenje ključnih poslovnih odluka (primjerice, podnijeti prijavu patenta ili ne) općenito se oslanja na usluge patentnih profesionalaca i/ili koriste sofisticiranije komercijalne baze podataka.

Pretraživanje stanja tehnike može biti izvršeno na osnovi ključnih riječi, klasifikacije patenata ili nekog drugog kriterija za pretraživanje. Utvrđeno stanje tehnike ovisi o korištenoj strategiji pretraživanja, sustavu klasifikacije koji je korišten, tehničkoj stručnosti osobe koja je provela pretraživanje i bazi podataka o patentima koja je korištena.

Međunarodna klasifikacija patenata

Međunarodna klasifikacija patenata (IPC) je hijerarhijski sustav koji se koristi za klasifikaciju i pretraživanje patentnih dokumenata. Također, služi i kao instrument za uređivanje zbirki patentnih dokumenata, potom, kao osnova za selektivnu diseminaciju informacija i kao osnova za utvrđivanje stanja tehnike u danoj oblasti tehnike. Sedmo izdanje Međunarodne klasifikacije patenata sastoji se od **8 sekcija**, koje su podijeljene na **120 klasa**, **628 potklasa** i približno **69.000** skupina. Spomenutih osam sekcija su:

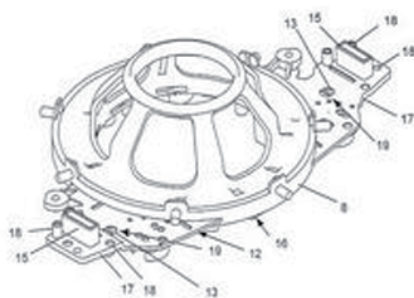
- A. Tekuće životne potrebe;
- B. Obrada i prerada; promet i transport;
- C. Kemija i metalurgija;
- D. Tekstil i papir;
- E. Građevinarstvo i rudarstvo;
- F. Strojarsvo; osvjetljenje; grijanje; naoružanje; miniranje;
- G. Fizika;
- H. Elektrotehnika.

Trenutačno više od 100 zemalja koristi IPC za klasifikaciju svojih patenata: www.wipo.int/classifications/en/ipc/index.html

Kako se podnosi prijava patenta?

Nakon izvršenog pretraživanja stanja tehnike i odluke da se zatraži zaštita patentom, potrebno je pripremiti **prijavu patenta** i podnijeti je odgovarajućoj **državnoj ili regionalnoj ustanovi za patente**. Prijava sadrži potpun opis izuma, patentne zahtjeve koji određuju opseg zaštite patentom, nacrt i apstrakt (više o strukturi patentne prijave pogledati na stranici 24). Neki uredi za patente daju mogućnost prijaviteljima da prijave patenta šalju putem Interneta. U nekim zemljama postoji mogućnost podnošenja privremene prijave patenta (pogledati tekst u okviru na stranici 23).

Obično patentni zastupnik ili odvjetnik koji će zastupati vaše interese tijekom postupka prijavljivanja priprema prijavu patenta. Na sljedećoj je stranici dan osnovni pregled postupka po prijavi patenta. Potrebno je naglasiti da može biti važnih razlika između različitih zemalja i da je uvijek najbolje provjeriti s ustanovom za patente odgovarajuće zemlje ili sa ovlaštenim patentnim zastupnikom u toj zemlji informacije o aktualnoj proceduri i važećim pristojbama.

Međunarodna prijava broj PCT/DE2003/003510
Upravljač motornog vozila s integriranim modulom
zračnog jastuka

Obrada prijave- korak po korak

Koraci koje ustanova za patente poduzima u postupku priznanja patenta variraju, ali općenito slijede sličan put:

- **Formalno ispitivanje:** Ustanova za patente ispituje prijavu kako bi utvrdila ispunjava li administrativne uvjete, odnosno formalnosti (primjerice, sadrži li svu relevantnu dokumentaciju i je li plaćena pristojba za prijavu patenta).
- **Pretraživanje:** U mnogim zemljama ustanova za patente provodi ispitivanje kako bi utvrdila stanje tehnike u odgovarajućoj oblasti tehnike iz koje je izum. Dobiveno izvješće o pretraživanju se koristi tijekom suštinskog ispitivanja kako bi se patentni zahtjevi usporedili sa stanjem tehnike.
- **Suštinsko ispitivanje:** Cilj suštinskog ispitivanja je da se utvrdi da prijava ispunjava uvjete patentabilnosti. Međutim, sve ustanove za patente ne provjeravaju ispunjavaju li prijave uvjete patentabilnosti, a neke to rade samo po zahtjevu podnesenom unutar određenog vremenskog razdoblja. Rezultati ispitivanja šalju se u pisanom obliku podnositelju prijave (ili njegovom zastupniku) kako bi mu se pružila mogućnost da odgovori na primjedbe i/ili da otkloni eventualne nedostatke koji se uoče tijekom ispitivanja. Rezultat ovog procesa je često sužavanje opsega zaštite.
- **Objava:** U većini zemalja patentna prijava se objavljuje 18 mjeseci nakon datuma

podnošenja prve prijave. U načelu, ustanove za patente, također, objavljuju patent čim bude priznat.

- **Priznanje:** Ako rezultat procesa ispitivanja bude pozitivna odluka, onda ustanova za patente priznaje patent i izdaje ispravu o priznatom patentu.
- **Opozicija:** Mnoge ustanove za patente predvide vremensko razdoblje tijekom kojeg treća osoba može pobiti priznanje patenta, primjerice, na osnovi toga što izum za koji je podnesena prijava patenta nije nov. Postupak opozicije može biti predviđen prije priznanja i/ili poslije priznanja, a moguć je tijekom određenog vremenskog razdoblja.

Podnošenje prijave patenta

Formalno ispitivanje

Objava prijave

Pretraživanje i suštinsko ispitivanje

Priznanje i objava

Postupak opozicije

Navedeni shematski prikaz predstavlja proceduru za priznanje patenta u nekim ustanovama za patente. Imajte u vidu da odgovarajuće procedure mogu varirati od jedne do druge ustanove za patente.

Koliko košta zaštita izuma patentom?

Troškovi su značajno različiti od zemlje do zemlje, a u nacionalnom okviru ovise o činiteljima kao što su priroda izuma, njegova kompleksnost, honorar zastupnika, duljina prijave i nedostaci na koje tijekom ispitivanja ukaže ustanova za patente. Važno je imati to na umu i osigurati novčana sredstva za troškove u svezi sa prijavom patenta i njezinim održavanjem:

- Općenito postoje troškovi u svezi sa obavljanjem **pretraživanja stanja tehnike**, posebice ako koristite usluge stručnjaka;
- Postoje službeno propisane **pristojbe za podnošenje prijave** koje variraju od zemlje do zemlje. Nadležna državna ili regionalna ustanova za patente može vam dati detalje o strukturi troškova. Neke zemlje imaju popuste za mala i srednja poduzeća i/ili za prijave podnesene on-line, odnosno putem Interneta. Osim toga, neke zemlje dopuštaju ubrzano ispitivanje uz plaćanje dodatnih pristojbi.
- Ukoliko se oslonite na usluge patentnog zastupnika/odvjetnika koji bi vam pomogao u postupku podnošenja prijave (primjerice, da vam osigura mišljenje o patentabilnosti, pripremi prijedlog prijave patenta, pripremi nacrt na propisan način i vodi korespondenciju sa ustanovom za patente) imat ćete dodatne troškove.

- Kada ustanova za patente prizna patent, morate platiti **pristojbu za održavanje prava ili za obnovu**, odnosno produljenje valjanosti, obično na godišnjoj razini, kako biste održali valjanost patenta;
- U slučaju da odlučite zaštititi vaš izum u inozemstvu, trebali biste imati u vidu i **odgovarajuće službene pristojbe za podnošenje prijave** u odnosnim zemljama, potom, **troškove prevođenja i troškove usluga lokalnog patentnog zastupnika** (što je za strane podnositelje prijava obvezno u mnogim zemljama).
- U slučaju izuma koji uključuju mikroorganizme, kada je neophodno **deponiranje mikroorganizama** ili biološkog materijala kod priznate depozitne ustanove, moraju se platiti pristojbe za prijavu, deponiranje i testiranje održivosti deponiranog materijala.

OAPI patent broj 40893. Set za žurnu autotransfuziju (EAT-SET), koji je izumio i patentirao nigerijski doktor Oviemo Ovadje, olakšava uklanjanje krvi iz tjelesnih šupljina kod pacijenata sa unutarnjim krvarenjem. Takva krv se nakon filtriranja ponovno daje infuzijom. Proizvod su komercijalizirale tvrtke EAT-SET Industries i First Medical and Sterile Products

Kada podnijeti prijavu patenta?

Općenito, poželjno je podnijeti prijavu za zaštitu patentom čim budete imali sve informacije koje su vam potrebne za pripremu uredne prijave patenta. Ipak, postoji niz činitelja koji pomažu podnositelju prijave da odluči koje je najbolje vrijeme za podnošenje prijave patenta. Razlozi da se pobrinete da vaša prijava bude podnesena što ranije uključuju sljedeće:

- U većini zemalja svijeta (s važnom iznimkom Sjedinjenih Američkih Država, pogledajte tekst u okviru na stranici 22) patenti se priznaju na osnovi **prvenstva u podnošenju prijave**. Prema tomu, podnošenje prijave što ranije je važno da biste osigurali pravo prvenstva, tj. da biste bili prvi podnositelj prijave za određeni izum kako ne biste izgubili pravo na vaš izum zbog drugih.
- Podnošenje prijave za zaštitu patentom što ranije je korisno ukoliko tražite **financijsku potporu**, ili ukoliko želite **licencirati** vaš izum kako biste ga komercijalizirali.
- Općenito, vi možete ostvariti prava iz vašeg patenta samo onda kada ga prizna odgovarajuća ustanova za patente, što je postupak koji može potrajati nekoliko godina (pogledajte stranicu 26).

Međutim, žurba prigodom podnošenja prijave patenta čim ste došli do izuma, također, može biti i problem zbog sljedećih razloga:

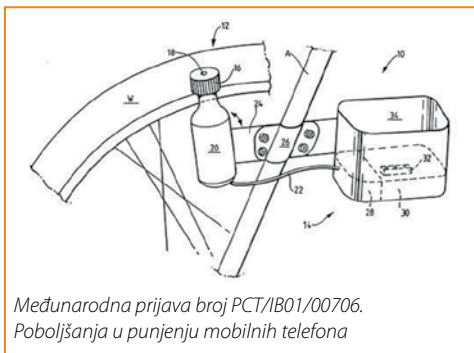
- Ukoliko prijavu podnesete prerano, a potom je trebate izmijeniti, općenito neće biti moguće napraviti značajnije izmjene u izvornom opisu izuma.
- Jednom kada podnesete prijavu patenta u jednoj zemlji ili regiji, obično imate **12 mjeseci** da podnesete prijavu za isti izum u ostalim zemljama koje imaju interes za vaše poslovanje, kako biste iskoristili datum podnošenja vaše prve prijave (pogledajte objašnjenje datuma prvenstva na stranici 30). To može biti problem ukoliko su za vašu tvrtku previsoki troškovi podnošenja prijave i plaćanja pristojbi za održavanje u različitim zemljama. Jedan način za rješavanje ovog problema je odgađanje plaćanja troškova prevođenja i nacionalnih pristojbi za razdoblje od 30 mjeseci na osnovi **Ugovora o suradnji u oblasti patenata (PCT)** (pogledajte stranice 32. i 33).

Kada ste odredili pravo vrijeme za podnošenje patentne prijave, važno je imati na umu da prijavu treba podnijeti prije otkrivanja izuma javnosti. Bilo kakvo otkrivanje javnosti prije podnošenja prijave (primjerice, u svrhu istraživanja tržišta, investitorima ili poslovnim partnerima) trebalo bi uraditi tek nakon potpisivanja ugovora o povjerljivosti ili neotkrivanju.

Koliko je važno držati izum u tajnosti prije podnošenja prijave patenta?

Ukoliko želite dobiti patent za vaš izum, apsolutno je neophodno **držati izum u tajnosti** prije podnošenja prijave patenta. U mnogim okolnostima javno otkrivanje vašeg izuma prije podnošenja prijave poništilo bi novost vašeg izuma čineći ga time nepatentabilnim, osim ukoliko odgovarajući zakonski propisi ne predviđaju razdoblje u kojem je moguće otkriti izum bez štetnih posljedica, tzv. grace-period (pogledajte stranicu 23).

Zato je iznimno važno za izumitelje, istraživače i gospodarske subjekte da izbjegnju bilo kakvo otkrivanje izuma koje može utjecati na patentabilnost prije nego što prijava patenta bude podnesena.

Međunarodna prijava broj PCT/IB01/00706.
Poboljšanja u punjenju mobilnih telefona

Prvi podnositelj protiv prvog izumitelja

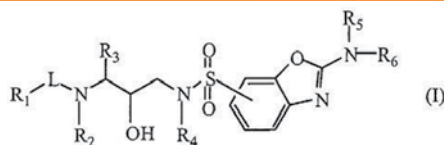
U većini zemalja **patent se priznaje osobi koja prva podnese prijavu patenta** za taj izum. Važna iznimka su Sjedinjene Američke Države, gdje se primjenjuje sustav **tko prvi kreira izum**, prema kojem će u slučaju podnošenja sličnih prijava patenata patent biti dodijeljen izumitelju koji prvi osmisli i

realizira izum u praksi, bez obzira na to čija prijava patenta je prva podnesena. S ciljem dokazivanja vlasništva u okviru sustava **“prvog izumitelja”**, ključno je imati uredne, ispravno potpisane i datirane **laboratorijske bilješke**, koje mogu služiti kao dokaz u slučaju spora s drugom tvrtkom ili izumiteljem.

Što je "grace-period"??

Zakonodavstvo nekih zemalja osigurava tzv. **grace-period** od 6 ili 12 mjeseci od trenutka kada izumitelj ili podnositelj prijave otkrije izum pa do podnošenja prijave, a u tom razdoblju izum ne gubi patentabilnost zbog otkrivanja. U takvim zemljama tvrtka može otkriti svoj izum, primjerice, prikazati ga na sajmu, objaviti ga u poslovnom katalogu ili tehničkom časopisu, i onda podnijeti prijavu patenta tijekom „grace-perioda“ bez gubitka patentabilnosti izuma i onemogućavanja da se patent prizna.

Međutim, to nije slučaj u svim zemljama, tako da vas oslanjanje na „grace-period“ iz vaše zemlje može spriječiti da zaštitite svoj izum na drugim tržištima koja vas interesiraju, a gdje „grace-period“ nije predviđen.

Međunarodna prijava broj PCT/EPO2/05212.
Širok spektar 2-amino-benzoksazola sulfonamide
inhibitora proteaze HIV-a

Privremena prijava patenta

U nekoliko zemalja (uključujući Australiju, Kanadu, Indiju i Sjedinjene Američke Države) podnositelji prijave imaju mogućnost da podnesu privremene prijave patenta. Namjera je da privremena prijava patenta bude relativno jeftina mogućnost ulaska u patentni sustav. Podnositelji prijave, onda, mogu sačekati do godinu dana prije nego podnesu kompletnu prijavu patenta. Detalji o tomu kako funkcionira privremena prijava patenta variraju od

zemlje do zemlje, ali u svim zemljama u kojima je ta mogućnost predviđena postoje neke zajedničke karakteristike:

- Privremene prijave patenta općenito se ne podvrgavaju suštinskom ispitivanju;
- Službene pristojbe za podnošenje prijave su niže nego pristojbe predviđene za kompletne prijave patenta;
- Privremena prijava ne sadrži patentne zahtjeve, ali se, ipak, zahtijeva potpun opis izuma.

Kakva je struktura prijave patenta?

Prijava patenta ima niz funkcija:

- Određuje pravni opseg zaštite patentom;
- Opisuje prirodu izuma, uključujući upute kako realizirati izum
- Pruža detalje o izumitelju, nositelju patenta i druge pravne informacije.

Prijave patenata imaju sličnu strukturu diljem svijeta i sastoje se od **zahtjeva za priznanje patenta, opisa izuma, patentnih zahtjeva, nacрта** (ukoliko je neophodan) i apstrakta. Patentni dokument može sadržavati od nekoliko do više stotina stranica, ovisno o prirodi određenog izuma i oblasti tehnike kojoj pripada.

Zahtjev za priznanje patenta

Sadrži informacije o nazivu izuma, datumu podnošenja, datumu prvenstva i bibliografske podatke kao što su ime i adresa podnositelja prijave i izumitelja.

Opis izuma

Pisani opis izuma mora opisivati izum dostatno detaljno tako da stručnjak iz odgovarajuće oblasti tehnike može rekonstruirati i primijeniti izum na osnovi opisa izuma i nacрта bez daljnjeg ulaganja inventivnog napora. Ukoliko to nije slučaj, patent možda neće biti priznat, ili može biti pobijen tijekom sudbenog postupka.

Patentni zahtjevi

Patentni zahtjevi određuju opseg zaštite patentom. Patentni zahtjevi su apsolutno ključni za zaštićeni izum, jer ako su loše sastavljeni, rezultat čak i istinski vrijednog izuma može biti bezvrijedan patent koji je lako zaobići.

Prigodom vođenja patentnog spora pred sudom tumačenje patentnih zahtjeva je, općenito, prvi korak u određivanju je li patent važeći i je li došlo do povrede patenta. Osobito se preporučuje potražiti savjet stručnjaka u sastavljanju prijedloga prijave patenta, a posebice patentnih zahtjeva.

Primjer patentnih zahtjeva:

Prva dva patentna zahtjeva broj US4641349 nazvana "Sustav identifikacije šarenicom oka":

1. Metoda za identifikaciju osobe sastoji se od: čuvanja slike najmanje dijela šarenice ili zjenice oka osobe; osvjetljavanja šarenice i zjenice oka neidentificirane osobe; dobivanja makar jedne slike najmanje istog dijela šarenice i zjenice oka neidentificirane osobe i uspoređivanja najmanje dijela šarenice dobivene slike sa sačuvanom slikom koja služi kao informacija za prepoznavanje neidentificirane osobe.

2. Metoda prema zahtjevu 1, u kojoj osvjetljavanje uključuje dovođenje šarenice oka do najmanje jedne predodređene veličine, uspoređujući dio šarenice dobivene slike sa sačuvanom slikom oka čija zjenica ima istu predodređenu veličinu.

Nacrt

Nacrt prikazuje tehničke detalje izuma na apstraktan i vizualan način. On pomaže da se objasne informacije, sredstva ili rezultati koji su otkriveni u opisu izuma. Nacrt nije uvijek neophodan dio prijave. Nacrt, uglavnom, nije potreban ukoliko izum predstavlja postupak ili metodu kako se nešto radi. Ukoliko je, ipak, potreban, onda njegovu prihvatljivost određuju formalna pravila.

Primjer nacрта:

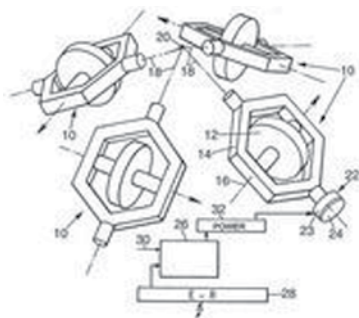
Patent broj DE10230179 za dizalicu ili napravu za otpuštanje automobilskih kotača. Izum predstavlja novu dizalicu za podizanje kotača automobila postavljenog pomoću opruge. Koristi potpornu strukturu (11) pričvršćenu uz vanjski obod (4) kotača (1). Dizalica pomjera samo kotač, a ne i karoseriju automobila. Na taj način manje podizanje dizalice dostatno je da podigne kotač sa zemlje.

Apstrakt

Apstrakt je kratak rezime sadržaja izuma. Kada ustanova za patente objavljuje patent, apstrakt se nalazi na prvoj stranici. Apstrakt ponekad korigira ili sastavlja patentni ispitivač u nadležnoj ustanovi za patente.

Koliko vremena treba za dobivanje zaštite patentom?

Vrijeme koje je potrebno da se odobri patent značajno se razlikuje od ustanove do ustanove i ovisi i o oblasti tehnike, a obuhvaća raspon od nekoliko mjeseci do nekoliko godina, obično između 2 do 5 godina. Neke ustanove za patente imaju utvrđenu proceduru za ubrzano priznanje koje podnositelj prijave može zatražiti u posebnim okolnostima.

Međunarodna prijava broj PCT/FRI2004/000264.
Uređaj za kontroliranje položaja satelita pomoću žiroskopskih pokretača

Od kojeg je datuma vaš izum zaštićen?

Vaša prava efektivno počinju od datuma priznanja vašeg patenta i od tada možete povesti parnicu zbog neovlaštene uporabe izuma protiv trećih osoba. U nekim zemljama možete podnijeti tužbu za povredu koja je nastala između datuma objavljivanja prijave patenta (obično 18 mjeseci nakon što je prijava podnesena) i datuma priznanja patenta. U pravilu, možete tražiti razumnu odštetu za uporabu patenta u razdoblju između objavljivanja i priznanja. Međutim, to nije slučaj u svim zemljama (više o zaštiti na stranicama 39, 40. i 41).

U nekim je zemljama moguće podnijeti i prijavu patenta i prijavu malog patenta za isti izum. To se ponekad radi zbog koristi od zaštite malim patentom (koji se, općenito, brže odobrava) dok konačno patent ne bude priznat.

Ispravljanje priznatog patenta

Jednom kada je patent priznat, savjetuje se temeljito korekturno čitanje kako bi se osiguralo da nema pogrešaka ili riječi koje nedostaju, posebice u patentnim zahtjevima.

Koliko dugo traje zaštita patentom?

Aktualni međunarodni standard osigurava trajanje zaštite od **20 godina** od datuma podnošenja prijave patenta pod uvjetom da su pristojbe za održavanje plaćene na vrijeme i ako tijekom tog razdoblja nije bilo pozitivno riješenih zahtjeva o nevaljanosti ili opozivu patenta.

Dok navedeno vrijedi za pravni život patenta, **poslovni ili ekonomski život patenta** je završen ukoliko je tehnologija zaštićena patentom zastarjela, ukoliko ne može biti komercijalizirana, ili ukoliko proizvod baziran na njoj nije uspješan na tržištu. U svim takvim okolnostima nositelj patenta može odlučiti da

više ne želi plaćati pristojbe za održavanje ili obnavljanje, puštajući da patent istekne prije roka od 20 godina i, sukladno tomu, dopušta da pređe u javnu domenu.

U nekim zemljama zaštita može biti produljena i na više od 20 godina, ili, u veoma specifičnim okolnostima, može biti odobren **certifikat o dopunskoj zaštiti (SPC)**. To je slučaj, primjerice, za patente iz oblasti farmacije zbog odgađanja komercijalizacije radi vremena koje je potrebno da odgovarajuća državna tijela daju odobrenje za stavljanje u promet. Certifikat o dopunskoj zaštiti ima ograničeno trajanje i, općenito, ne može važiti dulje od pet godina.

Podnesena prijava patenta

Mnoge tvrtke na svojim proizvodima označavaju izum riječima „podnesena prijava patenta” ili „prijavljen patent”, što je ponekad praćeno i brojem patentne prijave. Slično tomu, jednom kada je patent priznat, tvrtke sve češće stavljaju informaciju koja ukazuje da je

proizvod patentiran, a koja ponekad uključuje i broj patenta. Iako ovi navodi ne osiguravaju pravnu zaštitu protiv povrede, oni, ipak, mogu poslužiti kao upozorenje koje će odvratiti druge od kopiranja proizvoda u cjelini ili bar nekih njegovih inovativnih značajki.

Je li vam potreban patentni zastupnik za podnošenje patentne prijave?

Pripremiti prijavu patenta i pratiti je do trenutka priznanja patenta predstavlja kompleksnu zadaću. Podnijeti prijavu za zaštitu patentom znači sljedeće:

- Izvršiti pretraživanje stanja tehnike u svrhu identificiranja onog stanja tehnike koje bi vaš izum učinilo nepatentabilnim;
- Sastaviti patentne zahtjeve i potpun opis izuma, kombinirajući pravni i tehnički jezik;
- Dopisivati se s državnom ili regionalnom ustanovom za patente, a posebice tijekom suštinskog ispitivanja prijave patenta;

- Vršiti neophodne izmjene i dopune u prijavi patenta koje zahtijeva ustanova za patente.

Svi ovi aspekti zahtijevaju temeljito poznavanje patentnog prava i prakse ustanova za patente.

Zato, **čak i ako pravna i tehnička pomoć općenito nije obvezna, osobito se preporučuje.**

Preporučljivo je osloniti se na patentnog zastupnika koji ima odgovarajuće pravno znanje i iskustvo, kao i tehničko znanje iz oblasti tehnike iz koje je izum. Većina zakona propisuje da strane podnositelje prijave reprezentira ovlaštene lokalni patentni zastupnik.

Patent broj EP1165393.

Patent Torbena Flanbauma za "Uređaj za istodobno sipanje tekućine iz posude i miješanje zraka u tekućini", licenciran danskoj tvrtki Menu A/S iz kategorije malih i srednjih poduzeća, postao je najprodavaniji proizvod te tvrtke

Možete li tražiti zaštitu za više izuma u okviru jedne prijave?

U većini zakona o patentima postoje određena ograničenja o broju različitih izuma koji mogu biti uključeni u jednu patentnu prijavu. Ta ograničenja uključuju tzv. **uvjet jedinstva izuma**. Dok neki zakoni o patentima propisuju drugačije vrste zahtjeva glede jedinstva izuma (primjerice, zakon o patentima Sjedinjenih Američkih Država), drugi (Konvencija o europskom patentu i Ugovor o suradnji u oblasti patenata) dopuštaju da skupine izuma

povezanih tako da formiraju jedan „**inventivni koncept**“ budu uključene u jednu prijavu patenta. U slučaju nedostatka jedinstva izuma, od podnositelja prijave se može tražiti ili da ograniči patentne zahtjeve, ili da podijeli prijavu (izdvojena prijava).

Kao rezultat razlika između važećih zakona, u nekim zemljama je dostatna jedna prijava patenta, a u drugim zemljama u istom slučaju moraju se podnijeti dvije ili više prijave.

Kratka lista za provjeru

- **Je li vaš izum patentabilan?** Izvršite pretraživanje stanja tehnike i koristite baze podataka o patentima.
- **Podnošenje patentne prijave.** Razmotrite važnost angažiranja patentnog zastupnika/odvjetnika koji je stručan u odgovarajućoj oblasti tehnike, a posebice za pripremu prijedloga patentnih zahtjeva.
- **Najbolje vrijeme za podnošenje prijave.** Razmotrite razloge za ranije/kasnije podnošenje prijave i razmislite o najboljem mogućem trenutku za podnošenje prijave patenta.
- **Nemojte objavljivati informacije** o izumu prerano kako ne biste ugrozili njegovu patentabilnost.
- **Pristojbe za održavanje.** Ne zaboravite platiti pristojbe za održavanje ili obnavljanje na vrijeme kako bi vaš patent ostao važeći.

3. Zaštita patentom u inozemstvu

Zašto podnijeti prijavu patenta u inozemstvu?

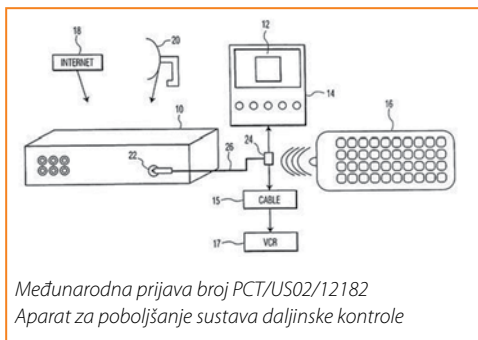
Patenti su **teritorijalno pravo**, što znači da je izum zaštićen samo u zemlji ili regiji u kojoj je ostvarena zaštita patentom. Drugim riječima, ako vam patent nije priznat u određenoj zemlji, onda vaš izum u toj zemlji neće biti zaštićen, što omogućuje bilo kome da proizvodi, koristi, uvozi ili prodaje vaš izum u toj zemlji.

Zaštita patentom u inozemstvu omogućit će vašoj tvrtki isključiva prava na izum zaštićen u pojedinim zemljama. Osim toga, zaštita u inozemstvu omogućuje vašoj tvrtki da licencira izum stranim tvrtkama, da razvije oblike vanjske suradnje i da pristupi pojedinim tržištima u partnerstvu s drugima.

Kada trebate podnijeti prijavu patenta u inozemstvu?

Datum vaše prve prijave za određeni izum zove se **datum prvenstva** i sljedeće prijave koje u drugim zemljama podnesete u razdoblju od 12 mjeseci (u okviru tzv. **razdoblja prvenstva**) imat će koristi od ranije prijave i prednost u odnosu na druge prijave za isti izum koje su druge osobe podnijele nakon datuma prvenstva. Osobito se preporučuje da prijavu patenta u inozemstvu podnesete tijekom spomenutog razdoblja prvenstva.

Nakon isteka razdoblja prvenstva, a prije prve objave patenta od ustanove za patente (obično **18 mjeseci** nakon datuma prvenstva), vi i dalje imate mogućnost da podnesete prijavu za zaštitu istog izuma patentom u drugim zemljama, ali više nećete moći zahtijevati pravo prvenstva iz vaše ranije prijave. Jednom kada je izum otkriven javnosti, više nećete moći dobiti zaštitu patentom u inozemstvu zbog gubitka novosti izuma.

Međunarodna prijava broj PCT/US02/12182
Aparat za poboljšanje sustava daljinske kontrole

Gdje biste trebali zaštititi vaš izum?

Obzirom na to da je zaštita izuma u mnogim zemljama skup pothvat, tvrtke bi trebale pažljivo birati zemlje u kojima traže zaštitu. Prigodom odabira gdje da podnesete zahtjev za zaštitu razmotrite sljedeća ključna pitanja:

- Gdje je vjerojatno da će patent biti komercijaliziran?
- Koja su glavna tržišta za slične proizvode?
- Koji su troškovi uključeni u postupak zaštite za svako ciljano tržište i koliki je vaš proračun?
- Gdje su sjedišta glavnih konkurenata?
- Gdje će se proizvoditi određeni proizvod?
- Koliko će teško biti ostvariti prava iz patenta u konkretnoj zemlji?

*Međunarodna prijava broj PCT/IT98/00133
Pronalazak novog procesa obrade pluta osnova je
uspjeha talijanske tvrtke Grindi SRL, zasnovanog na
ekskluzivnosti ostvarenoj patentom u komercijalizaciji
novog tekstilnog materijala*

Kako da podnesete prijavu za zaštitu patentom u inozemstvu?

Postoje tri glavna načina za zaštitu izuma u inozemstvu:

Nacionalna ruta: Možete podnijeti prijavu patenta državnoj ustanovi za patente bilo koje zemlje za koju ste zainteresirani na traženom jeziku i uz plaćanje propisanih pristojbi. Ova ruta može biti veoma nepogodna i skupa ukoliko je broj zemalja veliki.

Regionalna ruta: Kada su više zemalja članice regionalnog patentnog sustava, onda možete podnošenjem prijave u odgovarajućoj regionalnoj ustanovi ostvariti zaštitu učinkovitu na teritoriju svih ili nekih od zemalja te regije. Regionalne ustanove za patente su:

- Afrička organizacija za intelektualno vlasništvo (OAPI) (www.oapi.wipo.net),
- Afrička regionalna organizacija za intelektualno vlasništvo (ARIPO) (www.aripo.wipo.net),
- Euro-azijska patentna organizacija (EAPO) (www.eapo.org),
- Europski zavod za patente (EPO) (www.epo.org) i
- Patentni ured Vijeća zaljevske suradnje (www.gulf-patent-office.org.sa).

Međunarodna ruta: Ukoliko vaša tvrtka želi zaštititi izum u bilo kojoj od zemalja članica Ugovora o suradnji u oblasti патената (PCT), onda trebate razmotriti da podnesete međunarodnu prijavu PCT. Da biste bili kvalificirani za to, morate biti državljanin ili stanovnik zemlje članice PCT-a, ili vaš posao mora imati stvarnu i efektivnu industrijsku ili komercijalnu prisutnost u nekoj od tih zemalja. Podnošenjem jedne međunarodne prijave PCT, vi možete istodobno tražiti zaštitu patentom za pronalazak u više od 125 zemalja članica PCT-a (pogledati Anex II). Ta prijava može biti podnesena ili u vašoj državnoj ili u regionalnoj ustanovi za patente i/ili u prijamnom uredu PCT-a u sjedištu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) u Genevi u Švicarskoj.

Internacionalna prijava broj PCT/US2001/028473. Američka korporacija „EnviroScrub Technologies“, iz kategorije malih i srednjih poduzeća, koristi PCT kod prijave za patentnu zaštitu na više stranih tržišta za svoju tehnologiju za otklanjanje višestrukih zagađivača iz sagorijevanja i industrijskih procesa. Uporaba PCT-a kod prijave za zaštitu u inozemstvu je omogućila „EnviroScrubu“ da uđe u sporazum o licenciranju za globalni plasman tehnologije

Kratka lista za provjeru

- **Teritorijalna prava.** Zapamtite da je zaštita patentom teritorijalno pravo.
- **Razdoblje prvenstva.** Iskoristite razdoblje prvenstva da podnesete prijavu za zaštitu patentom u inozemstvu, ali nemojte propustiti krajnje rokove, jer vas to može spriječiti da dobijete zaštitu patentom u inozemstvu.
- **Gdje da podnesete prijavu.** Razmotrite gdje ćete imati koristi od zaštite i uzmite u obzir troškove zaštite u različitim zemljama.
- **Kako da podnesete prijavu.** Razmotrite uporabu PCT-a da olakšate postupak prijavljivanja, da dobijete na vremenu i da dobijete značajne patentne informacije na kojima možete bazirati svoje odluke o daljnjem stjecanju zaštite patentom.

Prednosti PCT-a

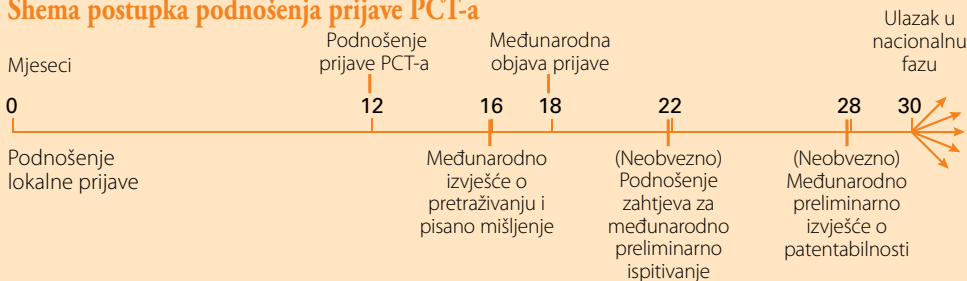
Uz 12 mjeseci razdoblja prvenstva PCT osigurava bar još **18 dodatnih mjeseci** u okviru kojih podnositelj prijave može ispitati komercijalni potencijal svoga proizvoda u različitim zemljama i odlučiti gdje da zatraži zaštitu patentom. Na taj se način odgađa i plaćanje pristojbi i troškova prevođenja povezanih s nacionalnim prijavama. Podnositelji prijava u velikoj mjeri koriste PCT da bi što dulje na raspolaganju imali različite mogućnosti izbora.

Podnositelji prijava PCT-a **dobivaju korisne informacije** o potencijalnoj patentabilnosti svojih izuma u obliku **međunarodnog izvješća PCT-a o pretraživanju i pisanog mišljenja međunarodnog tijela za ispitivanje**. Ti dokumenti osiguravaju podnositelju prijave PCT-a dobru osnovu za donošenje odluke o tome da li i gdje da zatraži zaštitu patentom.

Međunarodno izvješće o pretraživanju sadrži listu dokumenata iz stanja tehnike diljem svijeta koji su identificirani kao relevantni za određeni izum. U pisanom mišljenju međunarodnog tijela za ispitivanje analizira se potencijalna patentabilnost izuma u svjetlu rezultata međunarodnog izvješća o pretraživanju.

Jedna prijava PCT-a, na jednom jeziku i s jednim setom pristojbi ima pravni učinak u svim zemljama članicama PCT-a. To značajno smanjuje **početne troškove postupka** u usporedbi s podnošenjem odvojenih prijava svakoj pojedinačnoj ustanovi za patente. PCT se, također, može koristiti za podnošenje prijava u nekim od regionalnih patentnih sustava. Savjet kako se podnosi međunarodna prijava PCT-a može se dobiti u vašoj državnoj ustanovi za patente, kao i na www.wipo.int/pctt.

Shema postupka podnošenja prijave PCT-a

4. Komercijalizacija patentirane tehnologije

Kako da komercijalizirate patentiranu tehnologiju?

Biti nositelj patenta ne garantira komercijalni uspjeh. To, doista, jeste sredstvo koje povećava kapacitet tvrtke da izvuče korist od svojih izuma. S ciljem osiguravanja opipljive koristi tvrtki, potrebno je učinkovito eksploatirati patent i on će obično donositi dobit samo ako je proizvod baziran na patentu uspješan na tržištu, ili ako povećava reputaciju i pregovaračku moć tvrtke. Za uvođenje patentiranog izuma na tržište postoji više mogućnosti:

- Izravna komercijalizacija priznatog patenta;
- Prodaja patenta nekom drugom;
- Licenciranje patenta drugima;
- Započinjanje zajedničkog ulaganja ili sklapanje nekog drugog strateškog saveza sa onima koji imaju komplementarna dobra.

Kako da uvedete patentirani proizvod na tržište?

Komercijalni uspjeh novog proizvoda na tržištu ne ovisi samo o njegovim tehničkim značajkama. Koliko god izum može biti sjajan s tehničke točke gledišta, ukoliko ne postoji efektivna potražnja za njim, ili ako proizvod nije adekvatno plasiran na tržište, malo je vjerojatno da će privući kupce. Komercijalni uspjeh, prema tomu, ovisi i o nizu drugih činitelja, uključujući dizajn proizvoda, raspoloživa financijska sredstva, razvoj učinkovite marketinške strategije i cijenu proizvoda u odnosu na konkurentske ili zamjenske proizvode.

Da bi se inovativni proizvod uveo na tržište, općenito je od velike pomoći izrada biznis plana. Biznis planovi su učinkovito sredstvo za procjenu izvodljivosti poslovne ideje. Biznis plan je bitan za pristup investitoru u svrhu dobivanja financijskih sredstava za uvođenje na tržište novog proizvoda zaštićenog patentom. Veoma je važno da se u biznis plan uključe informacije o patentima tvrtke i njezinoj patentnoj strategiji, jer je to jak indikator novosti proizvoda, koji, ujedno, predstavlja dokaz o odgovarajućoj marljivosti tvrtke i smanjuje rizik od povrede patenata drugih kompanija.

Možete li prodati vaš patent?

Da, to se zove prijenos prava iz vašeg patenta, i to trajni prijenos vlasništva na patentu na drugu osobu. Takva se odluka mora veoma pažljivo razmotriti.

Licenciranjem vašeg patenta, umjesto prijenosa, vi ostvarujete korist od naknade tijekom razdoblja važenja vašeg patenta. Zbog toga, licenciranje može biti financijski veoma korisna strategija. Prijenos, s druge strane, znači da će vam dogovoreni iznos biti isplaćen odjednom, bez obzira na to koliko će taj patent na koncu postati profitabilan.

U nekim prilikama i prijenos prava može imati prednosti. Ako je prigodom prodaje patenta dogovorena jednokratna isplata, vi odmah ostvarujete dobit, umjesto da čekate do 20 godina da biste tu dobit realizirali progresivno. Također, izbjegavate rizik da će u međuvremenu neka druga tehnologija prevazići vaš patent. Osim toga, prijenos patenta tvrtki koja tek počinje raditi može biti preduvjet za financiranje, ukoliko patent, inače, ne pripada toj tvrtki.

U svakom slučaju, to je individualna odluka zasnovana na vašim potrebama i prioritetima. Ipak, prijenos prava na patent se, općenito, ne preporučuje i nositelji patenta obično daju prednost zadržavanju vlasništva na izumu i davanju licenci.

Kako da licencirate vaš patent drugima na uporabu?

Patent je licenciran kada nositelj patenta (davatelj licence) ustupi drugoj osobi (stjecatelj licence) pravo uporabe priznatog patenta u obostrano dogovorene svrhe. U takvim slučajevima obično se između dviju strana potpisuje **ugovor o licenci** kojim se utvrđuju uvjeti i predmet ugovora.

Ovlašćivanje drugih osoba da komercijaliziraju vaš zaštićeni izum na osnovi ugovora o licenci omogućit će vam **dodatni izvor prihoda**, i to je uobičajen način na koji gospodarski subjekti eksploatiraju isključiva prava stečena izumom.

Licenciranje je posebice korisno ukoliko tvrtka, koja je nositelj patenta za izum, nije uopće u stanju napraviti proizvod, ili bar ne u dovoljnoj količini zadovoljiti potrebe tržišta, ili pokriti željeno zemljopisno područje.

Pošto ugovor o licenci zahtijeva vješto pregovaranje i pravljenje nacрта, preporučljivo je da potražite pomoć stručnjaka za licenciranje u svrhu pregovaranja o uvjetima i pravljenja nacрта ugovora o licenci. U nekim zemljama ugovori o licenci moraju biti registrirani kod državnog nadzornog tijela.

Koliku visinu naknade da očekujete za vaš patent?

U ugovorima o licenci nositelj patenta obično dobija jednokratnu isplatu i/ili periodičnu licencnu naknadu, koje mogu biti zasnovane na broju prodanih komada licenciranog proizvoda (licencna naknada po komadu), ili na netoprihodu od prodaje (licencna naknada na osnovi netoprihoda od prodaje). U mnogim slučajevima naknada za licencu patenta je kombinacija jednokratne isplate i periodičnih plaćanja. Ponekad licencnu naknadu može zamijeniti odgovarajući udjel u tvrtki koja je stjecatelj licence.

Iako za određene gospodarske djelatnosti postoje standardi za visinu licencne naknade koji mogu biti korisni za konzultiranje, ne smije se izgubiti iz vida da je svaki ugovor o licenci jedinstven i da visina licencne naknade ovisi o posebnim i veoma različitim činiteljima o kojima se pregovara. Zato, industrijski standardi ponekad mogu biti korisna polazna osnova, ali

Patentna prijava za razmjenjivač topline koju je podnio indijski izumitelj dr. Milinda bila je predmet ugovora o licenci s malim i srednjim poduzećem iz Mumbaija. Kako je predviđeno ugovorom, izumitelj je dobio isplatu u isto vrijeme kada je i potpisan ugovor, kao i 4,5 % od netoprodaje. Stjecatelj licence, također, snosi troškove podnošenja patentne prijave i održavanja

previše oslanjanja na takve standarde je često neodgovarajuće.

Koja je razlika između isključive i neisključive licence?

Postoje tri tipa ugovora o licenci, ovisno o broju osoba kojima će biti dopušteno da koriste patent:

- **Isključiva licence:** jedan stjecatelj licence ima pravo koristiti patentiranu tehnologiju koju čak ne može koristiti ni sam nositelj patenta;
- **Jedinstvena licence:** jedan stjecatelj licence i nositelj patenta imaju pravo koristiti patentiranu tehnologiju i
- **Neisključiva licence:** više stjecatelja licence i nositelj patenta imaju pravo koristiti patentiranu tehnologiju.

U ugovoru o jedinstvenoj licenci mogu postojati odredbe koje jamče određena prava na isključivoj osnovi, kao i druge odredbe na jedinstvenoj ili neekskluzivnoj osnovi.

Patentirana metoda za tretiranje otpadne vode koju su razvili istraživači na National Autonomous University of Mexico (UNAM) postala je predmetom uspješnog neekskluzivnog ugovora o licenci s IB-Tech, sveučilišnom podružnom tvrtkom osnovanom da pruži inovativna rješenja za tretiranje otpadne vode

Trebate li odobriti isključivu ili neisključivu licencu za vaš patent?

To ovisi o proizvodu i poslovnoj strategiji vaše tvrtke. Primjerice, ukoliko vaša tehnologija može postati standard koji je potreban svima koji djeluju na određenom tržištu, neisključiva široka licenca imala bi najveću prednost. Ukoliko je za komercijalizaciju vašeg proizvoda potrebna jedna tvrtka koja će značajno investirati (primjerice, farmaceutski proizvod koji zahtijeva investiranje u klinička ispitivanja), potencijalni stjecatelj licence neće se željeti suočiti s konkurencijom drugih korisnika licence, te može s pravom inzistirati da dobije isključivu licencu.

Kada je najbolje vrijeme da licencirate vaš izum?

Ne postoji najbolje vrijeme za licenciranje vašeg izuma, a planiranje pravog trenutka ovisit će o posebnostima određenog slučaja. Ipak, za neovisnog poduzetnika ili izumitelja često je preporučljivo da započnu traženje licencnog partnera što je ranije moguće kako bi osigurali priljev prihoda koji bi bio koristan za pokrivanje troškova zaštite izuma. Nema potrebe da se čeka da patent bude priznat.

Važnije od pravog trenutka je pronaći pravog partnera, odnosno partnere kako bi se ostvario profit od komercijalizacije patentiranog izuma..

Vrednovanje patenta

Postoje mnogi različiti razlozi zašto je korisno ili neophodno da tvrtka procijeni vrijednost patenata, uključujući knjigovodstvene razloge, licenciranje, preuzimanja ili spajanja, prijenos prava ili kupovinu dobara intelektualnog vlasništva, ili prikupljanje sredstava. Pošto ne postoji jedna jedinstvena metoda vrednovanja patenta koja odgovara svim okolnostima, najčešće se koriste:

- **Metoda prihoda:** najčešće korištena metoda vrednovanja patenta. Metoda je usredotočena na očekivani priljev prihoda koji nositelj patenta može ostvariti za vrijeme važenja patenta.

- **Metoda troškova:** utvrđivanje vrijednosti patenta putem kalkulacije troškova razvoja sličnog dobra, bilo interno ili eksterno.
- **Tržišna metoda:** bazira se na vrijednosti usporedivih transakcija izvršenih na tržištu.
- **Opcijski zasnovana metoda:** zasnovana na metodama opcijske procjene vrijednosti koje su inicijalno razvijene za procjenu vrijednosti kapitala.

Postoje činitelji koje je teško kvantificirati, a koji, također, mogu utjecati na vrednovanje patenta, kao što su jačina patentnih zahtjeva ili postojanje sličnih zamjena.

Ako ste zainteresirani za patent konkurenta, možete li dobiti dozvolu da ga koristite?

Nije uvijek lako ili financijski dostupno dobiti ovlast da u vaš proizvod ili postupak inkorporirate tehnologiju koja je vlasništvo konkurenta. Ipak, ako je vaš konkurent, također, zainteresiran za patente vaše tvrtke, tada biste trebali razmišljati o **unakrsnom licenciranju**.

Unakrsno licenciranje je uobičajeno u

industrijama gdje veći broj патената koji pokrivaju širok opseg komplementarnih izuma drže dva ili više konkurenata. Takve konkurentske tvrtke žele osigurati svoju **slobodu poslovanja** pribavljanjem prava na uporabu патената koji su vlasništvo konkurenata na osnovi istodobnog davanja prava na uporabu njihovih vlastitih патената konkurentima.

Kratka lista za provjeru

- **Komercijalizacija.** Razmotrite različite opcije za komercijalizaciju vašeg zaštićenog izuma i osigurajte se pouzdanim planom biznisa ukoliko odlučite uvesti inovativni proizvod na tržište.
- **Licenciranje.** Visina licencnih naknada i druge odredbe ugovora o licenci su predmetom pregovaranja i poželjno je potražiti savjet stručnjaka kada pregovarate i pravite prijedlog ugovora o licenci.
- **Isključiva protiv neisključive.** Razmotrite razloge za odobravanje isključivih ili neisključivih licenci posebice imajući u vidu stupanj razvijenosti tehnologije i poslovnu strategiju vaše tvrtke.
- **Unakrsno licenciranje.** Provjerite možete li uporabiti vaš patent, odnosno patente da bi sebi omogućili pristup nekoj korisnoj tehnologiji koja je vlasništvo drugih.

5. Ostvarivanje patentne zaštite

Zašto biste trebali ostvariti patentnu zaštitu?

Ako lansirate nov ili poboljšan proizvod i ako je on uspješan na tržištu, vjerojatno je da će konkurenti prije ili kasnije pokušati napraviti proizvod s tehničkim značajkama koje su identične ili veoma slične onima koje ima vaš proizvod. U nekim slučajevima konkurenti mogu profitirati zahvaljujući nižoj proizvodnoj cijeni, širem tržišnom pristupu ili pristupu jeftinijim sirovinama, ili mogu napraviti sličan ili identičan proizvod po nižoj cijeni. To može predstavljati veliki pritisak za vaše poslovanje, posebice ako ste imali značajne investicije u istraživanje i razvoj kako biste napravili nov ili poboljšan proizvod.

Isključivo pravo na priznati patent daje nositelju patenta mogućnost da djeluje preventivno, ili da zaustavi konkurente u pravljenju proizvoda i primjeni postupka koji povređuje njegova prava, te da traži naknadu za pretrpljenu štetu. Da bi se dokazalo da je do povrede došlo, mora se prvo dokazati da je baš svaki od elemenata patentnog zahtjeva ili njegov ekvivalent sadržan u proizvodu ili postupku koji povređuje vaše pravo. Ostvarivanje zaštite u slučaju kada vjerujete da je vaš patentom zaštićeni izum kopiran može biti presudno za održavanje vaše konkurentnosti, udjela na tržištu i profitabilnosti.

Tko je odgovoran za ostvarivanje patentne zaštite?

Glavna odgovornost za identificiranje i poduzimanje akcije protiv onih koji povređuju prava iz patenta je na njegovom nositelju. Kao nositelj patenta vi ste odgovorni za kontrolu uporabe vašeg izuma na tržištu, za identificiranje osoba koje namjeravaju povrijediti ili već povređuju vaše pravo iz patenta i da odlučite želite li uopće, kako i kada poduzeti akciju protiv njih. Neovisni izumitelji i mala i srednja poduzeća mogu odlučiti da prebace ovu odgovornost (ili bar dio nje) na stjecatelja isključive licence.

Poželjno je kontaktirati sa patentnim zastupnikom kako bi vam pomogao u poduzimanju bilo kakvih koraka za ostvarivanje patentne zaštite na domaćem i/ili izvoznim tržištima. Patentni zastupnik vas, također, može upoznati s troškovima, mogućim rizicima i najboljom strategijom.

Što trebate uraditi ako druge osobe neovlašteno koriste vaš patent??

Ukoliko smatrate da drugi povređuju vaša prava iz patenta, odnosno da koriste patent bez vaše ovlasti, tada je prvi korak koji morate učiniti prikupljanje informacija o onima koji povređuju vaš patent i njihovoj uporabi zaštićenog proizvoda ili postupka. Prikupite sve dostupne činjenice kako biste odredili prirodu i vrijeme vaše akcije. Uvijek uključite patentnog zastupnika da vam pomogne u donošenju odluka u svezi sa povredom vašeg priznatog patenta. U nekim slučajevima, kada je otkrivena povreda prava, tvrtke šalju pismo upozorenja kojim informiraju navodnog prekršitelja o mogućem konfliktu njihovih prava i poslovne aktivnosti tog drugog gospodarskog subjekta. Taj postupak je često učinkovit u slučaju nenamjerne povrede, jer će prekršitelj u mnogim slučajevima ili prekinuti takve aktivnosti, ili će se složiti da pregovara o ugovoru o licenci.

Nekada je, ipak, iznenađenje najbolja taktika kako bi se prekršitelj onemogućio da sakrije ili uništi dokaze. U takvim okolnostima je možda najbolje obratiti se sudu bez obavješćivanja prekršitelja i tražiti **mjeru za obezbjeđenje dokaza** da biste iznenadili prekršitelja, često ulaskom u njegove poslovne prostorije uz pomoć policije. Sud može narediti da navodni prekršitelji zaustave svoje aktivnosti dok čekaju

rezultat suđenja (što može potrajati više mjeseci ili godina). Međutim, pitanje je li izvršena povreda patenta može biti veoma kompleksno, pa tako i odluka može biti donesena samo u sudbenom postupku zasnovanom na suštini slučaja.

Ako tvrtka odluči pokrenuti građanski sudbeni postupak, sudovi obično raspolažu širokim spektrom pravnih lijekova kako bi obešteti oštećenog nositelja patenta. Patentni zastupnik može vam osigurati relevantne informacije.

U svrhu prevencije **uvoza robe kojom se povređuje patent**, u nekim zemljama su nositeljima patenta dostupne mjere na međunarodnoj granici koje provode državne carinske službe. Međutim, mnoge zemlje predviđaju mjere na granicama sukladno njihovim međunarodnim obvezama samo u slučajevima uvoza robe s krivotvorenim žigom i piratske robe.

Ukoliko identifikirate povredu prava, kao opće pravilo, u tom se slučaju osobito preporučuje da potražite profesionalni pravni savjet.

Koje su vaše opcije za izvansudsko rješavanje povrede prava iz patenta?

Ukoliko je u pitanju spor s tvrtkom s kojom postoji potpisan ugovor (primjerice, ugovor o licenci), prvo treba provjeriti postoji li **klausula o arbitraži ili medijaciji**. Poželjno je u ugovore uključiti specijalnu odredbu o rješavanju sporova putem arbitraže ili medijacije u svrhu izbjegavanja dugog i skupog sudbenog postupka. Možda je moguće iskoristiti sustave alternativnog rješavanja spora, kao što su arbitraža ili medijacija, čak i onda kada nema odredbe u ugovoru, ili ako uopće nema ugovora, ukoliko se obje strane s tim slože.

Arbitraža općenito ima prednost, jer predstavlja manje formalnu i kraću proceduru od sudbenog postupka i arbitražna presuda je međunarodno lakše primjenjiva. Prednost medijacije je u tomu što obje strane zadržavaju kontrolu nad procesom rješavanja spora. To može pomoći da se sačuvaju dobri poslovni odnosi s drugom tvrtkom s kojom vaša tvrtka može poželjeti suradnju u budućnosti. WIPO-ov centar za arbitražu i medijaciju pruža usluge alternativnog rješavanja sporova. Više informacija o arbitraži i medijaciji može se naći na sljedećoj internetskoj stranici: arbitr.wipo.int/center/index.html.

Patent broj GB2266045 "Posuda za piće pogodna za uporabu kao šalica za treniranje", komercijalno poznata kao Anywayup® šalica, patentirao je 1992. izumitelj/poduzetnik Mandy Haberman iz Ujedinjenog Kraljevstva. Prateći plasman proizvoda od konkurenta koji je povrijedio njegov patent, Mandy Haberman je dobio sudbenu zabranu kojom je spriječio daljnju povredu patenta i stvar je kasnije riješena izvansudskim putem

Kratka lista za provjeru

- **Budite oprezni.** Što je moguće više nadzirite konkurenciju kako biste otkrili povrede prava iz patenta.
- **Potražite savjet.** Konzultirajte patentnog zastupnika prije poduzimanja bilo kakve akcije u ostvarivanju patentne zaštite, jer svaki vaš korak može imati utjecaj na rezultat postupka pred sudom.
- **Alternativno rješavanje sporova.** Razmotrite načine rješavanja sporova izvan suda i uključite relevantne klauzule o arbitraži ili medijaciji u svaki ugovor o licenci.

Anex I.

Korisne internetske stranice za daljnje informacije

- o intelektualnom vlasništvu iz poslovne perspektive
www.wipo.int/sme
- o patentima općenito
www.wipo.int/patent/en/index.html
- o praktičnim aspektima u svezi sa podnošenjem prijave patenta pogledajte listu internetskih stranica državnih ili regionalnih ustanova za patente u Aneksu II. ili na
www.wipo.int/directory/en/urls.jsp
- o Ugovoru o suradnji u oblasti patenata
www.wipo.int/pct/en/index.html
- o međunarodnoj klasifikaciji patenata
www.wipo.int/classifications/ipc/en
- o arbitraži i medijaciji
arbiter.wipo.int/center/index.html
- o on-line bazama podataka o patentima državnih ili regionalnih ustanova za patente
www.wipo.int/ipdl/en/resources/links.jsp
- o ostvarivanju prava intelektualnog vlasništva
www.wipo.int/enforcement
- članstvu u ugovorima kojima administrira WIPO
www.wipo.int/treaties/en/index.jsp

Anex II.

Internetske adrese državnih i regionalnih ustanova za patente

Afrička organizacija za intelektualno vlasništvo(OAPI)	www.oapi.wipo.net
Afrička regionalna organizacija za industrijsko vlasništvo (ARIPO)	www.aripo.org
Alžir	www.inapi.org
Andora	www.omp.a.ad
Argentina	www.inpi.gov.ar
Armenija	www.armpatent.org
Austrija	www.patentamt.at
Australija	www.ipaustralia.gov.au
Barbados	www.caipo.gov.bb
Belize	www.belipo.bz
Belgija	www.european-patent-office.org/patlib/country/belgium
Bolivija	www.senapi.gov.bo
Brazil	www.inpi.gov.br
Bugarska	www.bpo.bg
Češka	www.upv.cz
Čile	www.dpi.cl
Danska	www.dkpto.dk
Dominikanska Republika	www.seic.gov.do/onapi
Egipat	www.egypo.gov.eg
El Salvador	www.cnr.gob.sv
Estonija	www.epa.ee
Euro-azijski zavod za patente	www.eapo.org
Europski zavod za patente	www.epo.org
Filipini	www.ipophil.gov.ph
Finska	www.prh.fi
Francuska	www.inpi.fr
Grčka	www.gge.gr

Gruzija	www.sakpatenti.org.ge
Hrvatska	www.dziv.hr
Indija	www.patentoffice.nic.in
Indonezija	www.dgip.go.id
Irska	www.patentsoffice.ie
Island	www.els.stjr.is
Italija	www.minindustria.it
Izrael	www.justice.gov.il
Jamajka	www.jipo.gob.jm
Japan	www.jpo.go.jp
Jordan	www.mit.gov.jo
Kanada	www.cipo.gc.ca
Kina	www.sipo.gov.cn
Kina: Hong Kong (SAR)	www.info.gov.hk/ipd
Kina: Macao (SAR)	www.economia.gov.mo
Kolumbija	www.sic.gov.co
Kongo	www.anpi.cg.wipo.net
Koreja	www.kipo.go.kr
Kostarika	www.registracional.go.cr
Kuba	www.ocpi.cu
Kazahstan	www.kazpatent.kz
Kenija	www.kipo.ke.wipo.net
Kirgistan	www.krygyzpatent.kg
Laos	www.stea.la.wipo.net
Latvija	www.lrpv.lv
Litva	www.vpb.lt
Luksemburg	www.eco.public.lu
Mađarska	www.hpo.hu
Malezija	www.mipc.gov.my
Makedonija	www.ippo.gov.mk
Meksiko	www.impi.gob.mx
Moldavija	www.agepi.md

Monako	www.european-patent-office.org/ patlib/country/monaco
Nepal	www.ip.np.wipo.net
Nizozemska	www.bie.minez.nl
Norveška	www.patentstyret.no
Njemačka	www.dpma.de
Panama	www.mici.gob.pa/comintf.html
Peru	www.indecopi.gob.pe
Poljska	www.uprp.pl
Portugal	www.inpi.pt
Rumunjska	www.osim.ro
Ruska Federacija	www.rupto.ru
Singapur	www.ipos.gov.sg
Sjedinjene Američke Države	www.uspto.gov
Slovačka	www.indprop.gov.sk
Slovenija	www.sipo.mzt.si
Srbija	www.yupat.sv.gov.yu
Španjolska	www.oepm.es
Švedska	www.prv.se
Švicarska	www.ige.ch
Tadžikistan	www.tjpat.org
Tajland	www.ipthailand.org
Tunis	www.inorpi.ind.tn
Turska	www.turkpatent.gov.tr
Ujedinjeno Kraljevstvo	www.patent.gov.uk
Ukrajina	www.ukrpatent.org
Urugvaj	http://dnpi.gub.uy
Uzbekistan	www.patent.uz
Venecuela	www.sapi.gov.ve
Vijeće za suradnju zemalja Zaljeva	www.gulf-patent-office.org.sa

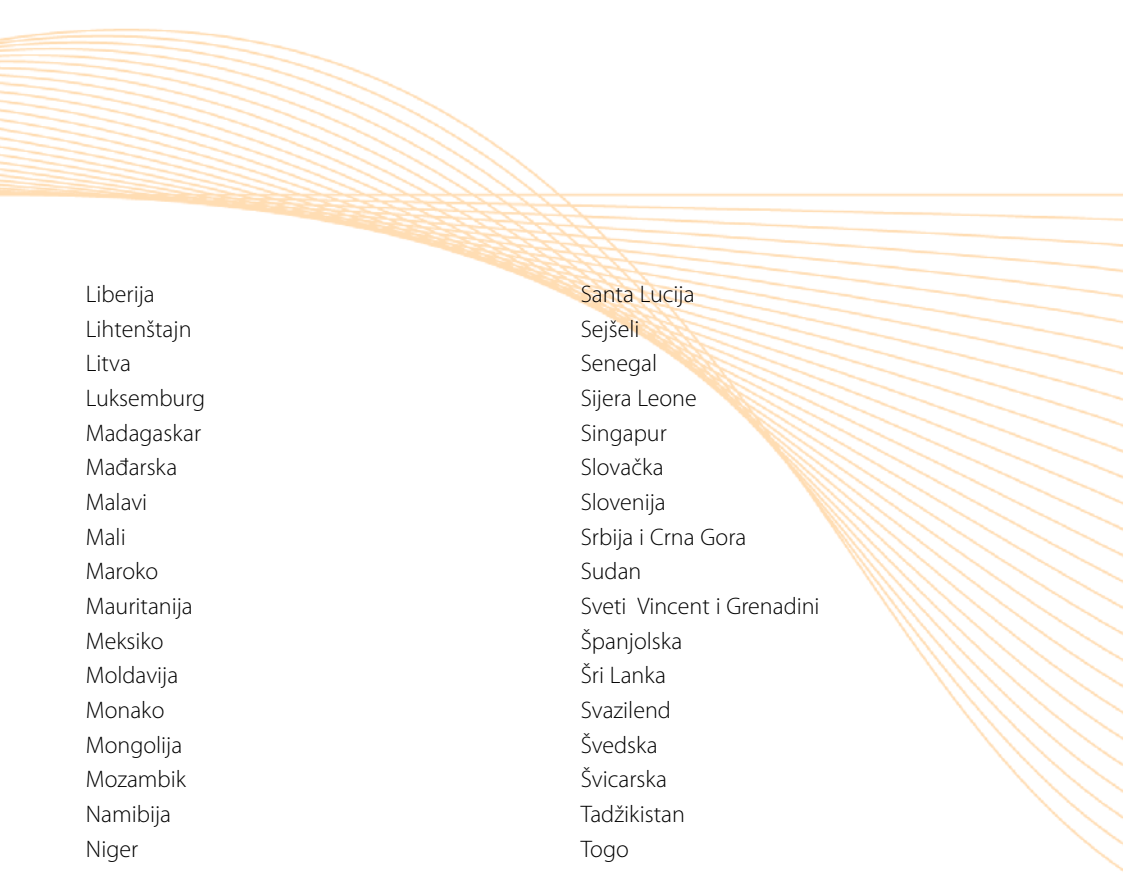
Napomena:

Ažurirane informacije možete pronaći na stranici
www.wipo.int/directory/en/urls.jsp

Annex III – PCT

Države potpisnice Ugovora o suradnji u oblasti патената (PCT) (1. siječnja 2005))

Albanija	Francuska
Alžir	Gabon
Antigua i Barbuda	Gambija
Arapska Republika Sirija	Gana
Armenija	Grčka
Australija	Grenada
Austrija	Gruzija
Azerbejdžan	Gvineja
Barbados	Gvineja Bisao
Belgija	Hrvatska
Belize	Indija
Benin	Indonezija
Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija	Irska
Bjelorusija	Island
Bocvana	Italija
Bosna i Hercegovina	Izrael
Brazil	Japan
Bugarska	Južna Afrika
Burkina Faso	Kamerun
Cipar	Kanada
Čad	Kazahstan
Češka	Kenija
Danska	Kina
Demokratska Narodna Republika Koreja	Kirgistan
Dominika	Kolumbija
Egipat	Komori (na snazi od 3. travnja 2005)
Ekvador	Kongo
Ekvatorijalna Gvineja	Kostarika
Estonija	Kuba
Filipini	Latvija
Finska	Lesoto

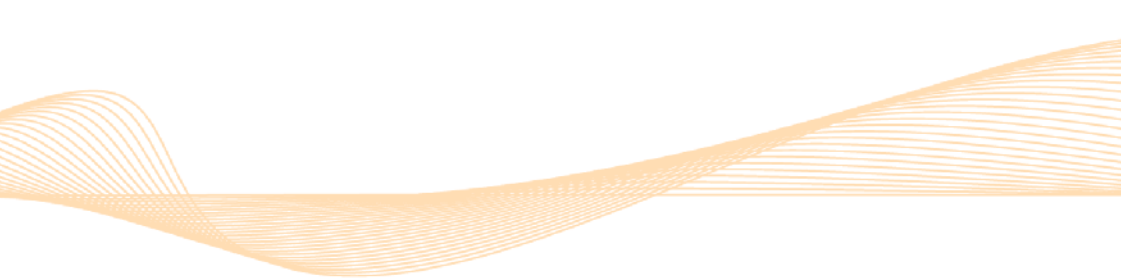

Liberija
Lihtenštajn
Litva
Luksemburg
Madagaskar
Mađarska
Malavi
Mali
Maroko
Mauritanija
Meksiko
Moldavija
Monako
Mongolija
Mozambik
Namibija
Niger
Nigerija (na snazi od 8. svibnja 2005)
Nikaragva
Nizozemska
Norveška
Novi Zeland
Srednjoafrička Republika
Njemačka
Obala Bjelokosti
Oman
Papua Nova Gvineja
Poljska
Portugal
Republika Koreja
Rumunjska
Ruska Federacija
San Marino

Santa Lucija
Sejšeli
Senegal
Sijera Leone
Singapur
Slovačka
Slovenija
Srbija i Crna Gora
Sudan
Sveti Vincent i Grenadini
Španjolska
Šri Lanka
Svaziland
Švedska
Švicarska
Tadžikistan
Togo
Trinidad i Tobago
Tunis
Turska
Turkmenistan
Uganda
Ujedinjeni Arapski Emirati
Ujedinjeno Kraljevstvo
Ujedinjena Republika Tanzanija
Sjedinjene Američke Države
Ukrajina
Uzbekistan
Vijetnam
Zambija
Zimbabve

Napomena:

Ažurirane informacije o državama potpisnicama PCT-a pogledajte na www.wipo.int/pct.

Ovo izdanje je prevedeno i tiskano uz izričito prethodno dopuštenje Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO), vlasnika autorskog prava, na osnovu izvorne verzije na engleskom jeziku koja je dostupna na www.wipo.int/sme/en/documents/guides/. WIPO ne preuzima ni moralnu ni materijalnu odgovornost za točnost prijevoda ili bilo koju drugu adaptaciju ovog izdanja. Sva odgovornost je na Institutu za intelektualno vlasništvo BiH.

Za više informacija ili naručivanje publikacije kontaktirajte:
Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine

Adresa:

(sjedište) Kralja Petra Krešimira IV 8a, 88000 Mostar, BiH
Tel.: +387 36 334-381 / +387 36 334 382
Fax: +38736318-420
e-mail: mostar@ipr.gov.ba

Adresa:

(ispostava) Hamdije Ćemerlića 2/7, 71000 Sarajevo, BiH
Tel.: +387 33 652 765
Fax: +387 33 652 757
e-mail: sarajevo@ipr.ba

Adresa:

(ispostava) Ulica Bana dr. Lazarevića i Vase Pelagića, 78000
Banja Luka, BiH
Tel. +387 51 218 312 / +387 51 218 532

www.ipr.gov.ba

Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (WIPO)

Adresa:

34, chemin des Colombettes
P.O. Box 18
CH-1211 Geneva 20
Switzerland
Tel.: +41 22 338 91 11
Fax: +41 22 740 18 12
e-mail: wipo.mail@wipo.int

Koordinacijski ured u New Yorku

Adresa:

2, United Nations Plaza
Suite 2525
New York, N.Y. 10017
United States of America
Tel.: +1212 963 6813
Fax: +1212 963 4801

e-mail: wipo@un.org

Posjetite WIPO-ov website:
<http://www.wipo.int>
i naručite iz WIPO-ve elektroničke knjižare:
<http://www.wipo.int/ebookshop>